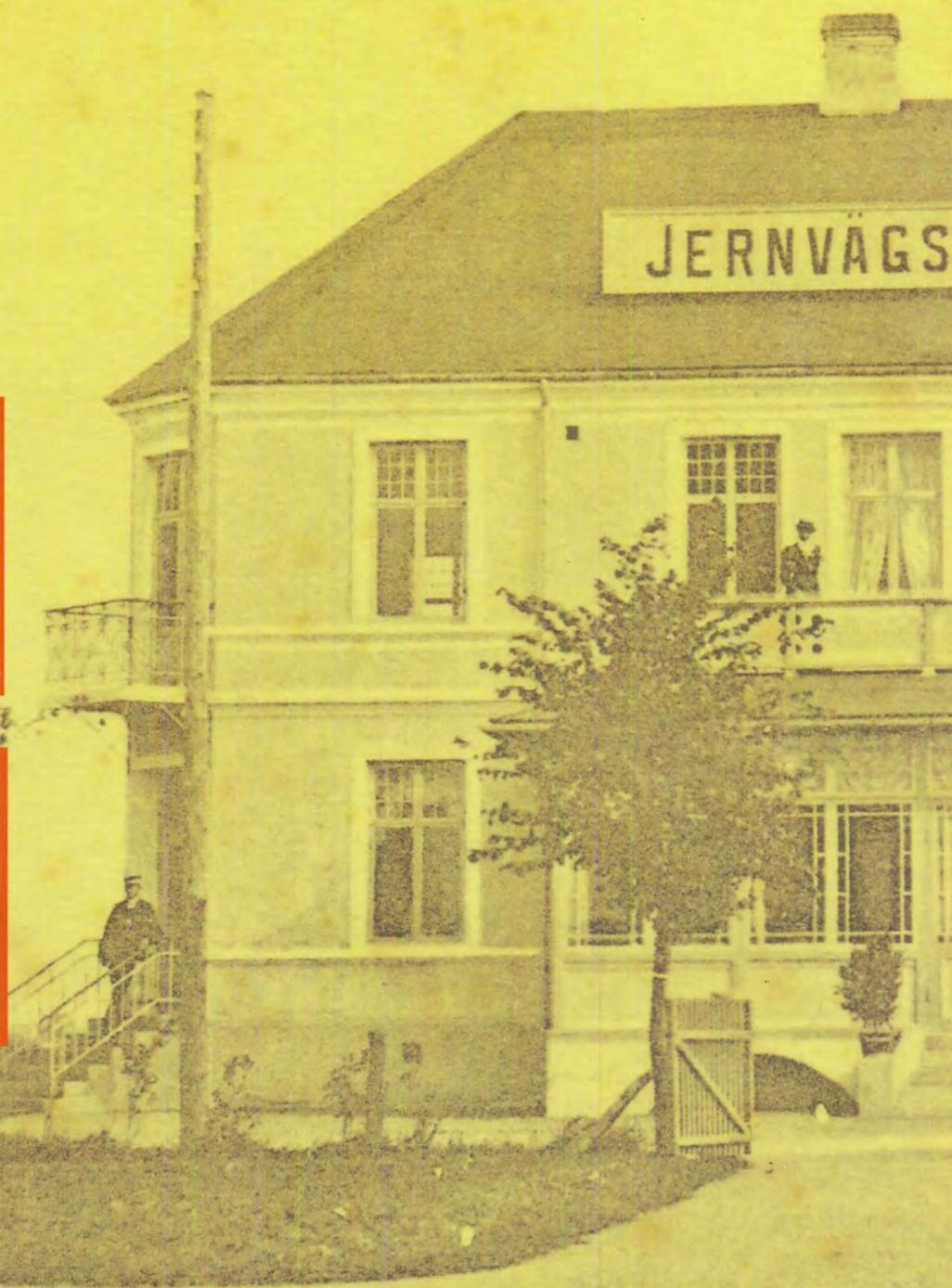

KATTARP BEVARANDEPROGRAM

Redaktör: Karin Gustavsson, Kulturmagasinet, Kulturförvaltningen
Text: Daniel Melchert, GOD BOSTAD Kulturmiljökonsult
Foto: Daniel Melchert, GOD BOSTAD Kulturmiljökonsult, om ej annat anges
Äldre foton om ej annat anges: Helsingborgs museer/Kulturmagasinet
Kartor: Cristina Andersson, Stadsbyggnadsförvaltningen
Övriga kartor och flygfoton: Stadsbyggnadsförvaltningen
Layout: Siv Hellmark, Stadsbyggnadsförvaltningen
Tryck: Exakta i Hässleholm AB, 2008
© Helsingborgs stad, Bevarandeplanskommittén, 2007
ISBN 978-91-975719-2-0

Framsidas omslagsbilder:
Kattarps järnvägshotell omkring år 1900
Kattarps kyrka
Jöns Jonsgården. *Foto:* Karin Gustavsson
Signestorp 1:22, Planavägen

Baksidas omslagsbild:
Kattarps järnvägshotell omkring år 1900

Bevarandeprogram för **KATTARP**

Antaget i kommunfullmäktige
den 25 oktober 2006

Helsingborgs stad
Bevarandeplanskommittén

Innehåll

Förord	3	
Inledning	5	
Syfte	5	
Kulturhistorisk klassificering	6	
Bevarandeprogram, lagstiftning och bygglovshantering	7	
Kattarps historia		
Bondbyn	9	
Kattarps kommun	10	
Järnvägarna	11	
Bilism	12	
Särskilda byggnader i Kattarp		
Kattarps kyrka	13	
Jöns Jonsgården	14	
Kattarps skolor.....	15	
Två märkesbyggnader i stationssamhället: hotell och bank	16	
Brandstationen	17	
Vårdinrättningar och kategoribostäder.....	17	
Bebyggelse i Kattarp		19
Kyrkbyn: gathus och agrar bebyggelse, 1800-tal	20	
Stationssamhället: ny ort på ny plats, 1900-1930.....	25	
Folkhemmet: fromeringen av en tätort, 1930-1950.....	30	
Rekordåren: småhus i storkommunen, 1950-1970	34	
Pendlarorten: kataloghus, 1970-2005.....	41	
Litteratur	43	
Förteckning över alla klassificerade fastigheter	43	
Kartbilagor		

Förord

Sedan 1979 har bevarandeplanskommittén i Helsingborgs stad uppgiften att ta fram bevarandeprogram. Programmen skall vara underlag för samhällsplanering, sprida kunskap bland boende, fastighetsägare och andra intresserade om Helsingborgs bebyggelsemiljöer, samt stimulera till ett gott förvaltande av byggnader och miljöer i staden.

Föreliggande bevarandeprogram över Kattarp har ett antal föregångare: Bevarandeprogram för Helsingborgs stadskärna (fastställt av kommunfullmäktige 1985), Råå (1991), Västra Tågaborg (1995), Olympia – Slottshöjden (1997), Drottninggatan – Pålsjö (1998), Wilson Park (1999), Ramlösa (2000), det utökade och reviderade programmet för stadskärnan (2002), Mörrarp (2004) samt Hasslarp (2006). Dessutom finns ett kulturminnesvårdsprogram för hela kommunen, antaget 1991.

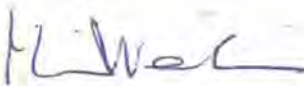
Arbetet med bevarandeprogrammet för Kattarp inleddes våren 2005 under ledning av bevarandeplanskommittén. Kommittén har fem ledamöter. Ordföranden utses av kommunstyrelsen, två ledamöter utses av byggnadsnämnden och två av kulturnämnden.

För inventering, fotografering och manuskript har byggnadsantikvarie Daniel Melchert från GOD BOSTAD Kulturmiljökonsult svarat. I arbetet har även byggnadsantikvarie Jesper Carlsson och stadsantikvarie Karin Gustavsson deltagit, tillsammans med övriga tjänstemän knutna till kommittén – stadsarkitekt Konrad Ek, planchef Kerstin Nilermärk och biträdande planchef Caroline Dahl samt exploateringschef Karin Sterte.

Helsingborg i oktober 2006

Bengt Larsen
Bevarandeplanskommitténs ordförande

Marie Weibull Kornias

Anne Malmgren

Jan Risberg

Josefin Forsberg

Kattarp från ovan år 1939

Kattarp från ovan år 2004

Inledning

Kattarp ligger 12 kilometer nordost om Helsingborgs centrum. Tätorten ligger i ett flackt odlingslandskap cirka tio meter över havet. Det omgivande landskapet präglas av åkerbruk. Ortnamnet Kattarp är troligen tillkommet kring 1000-talet och är en sammansättning av mansnamnet Kate eller Katti och efterleden arp, som är synonymt med torp. Kattarp är alltså ett nybygge, anlagt av Kate/Katti.

Fasta fornlämningar, till exempel gravhögar, finns inte inom Kattarps socken och inte heller i andra lågt belägna trakter av grannsocknarna. Här har människor blivit bofasta långt senare än på andra ställen i Kullabygden. Kattarps kyrka är från medeltiden. Kattarpsslätten dominerades före enskiftet och 1800-talets nyodling och dräneringsarbete av fälad samt ek- och surskog.

År 1885 öppnade Skåne-Hallands Järnvägen (SHJ) sina båda banor: Helsingborg-Halmstad samt tvärbanan Åstorp-Höganäs. De båda banorna korsade varandra i Kattarp, som blev en riktig järnvägsknut. Snart hade det vuxit upp en ny by vid järnvägen, närmare en kilometer väster om den äldre kyrkbyn. Under framför allt senare delen av 1900-talet har området mellan kyrkan och stationen bebyggts med småhus. I dag bor det knappt 700 personer i Kattarp. De flesta pendlar till andra orter för att arbeta.

Kattarps läge i inlandet nordost om Helsingborg.

Kattarp.

Kattarps järnvägsshotell.

Syfte

Kulturmiljön i Kattarp visar hur samhället under drygt 100 år transformerats från bondby till stationssamhälle till pendlarort. Särskilt de senaste 50 årens planering och byggande har satt sin prägel på orten. Villabebyggelse från 1950-, 60- och 70-talen dominerar, men även äldre bebyggelsemiljöer som gathus och några påkostade villor uppförda i början av 1900-talet finns representerade. Förändringen av tätorter är vanligen ingen snabb process och mycket av bebyggelsestrukturen är sådant som tillkommit under andra förhållanden än de nuvarande. Bevarandepianskommitténs arbete syftar till att lyfta fram och tydliggöra värdena i denna levande kulturmiljö.

Detta bevarandeprogram har som uppgift att vara ett hjälpmedel i kommunens ärendehantering. Det skall underlätta bedömningen av bygglovsärenden och andra åtgärder som berör bebyggelsemiljön. Bevarandeprogrammet skall förtydliga de kulturhistoriska och arkitektoniska värdena, så att dessa uppmärksammas vid stadsplanering och bygglovshantering. Ett annat syfte med bevarandeprogrammet är att sprida kunskap om de kulturhistoriska värdena bland husägare och boende i

Ringgatan med folkskolan i fonden.

Kattarp samt att öka intresset för att miljön vårdas och tas om hand på ett bra sätt.

Arbetet skall ge en historiskt och kulturell förankring som gör vår närmiljö och omgivning gripbar och förståelig av alla. En levande och välkänd kulturmiljö stärker medborgarnas identifiering med den egna orten och engagemang i denna, vilket är en av grundförutsättningarna för ett demokratiskt samhälle.

Kulturhistorisk klassificering

Byggnaderna i Kattarp har klassificerats i tre grupper: *Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 3:12§*, *Byggnader av kompletterande värde enligt PBL 3:10§* och *Övrig bebyggelse*. Denna klassificering motsvaras på kartan längst bak i denna rapport av färgerna rött, gult och vitt (ommarkerat). Klassificeringen har gjorts i relation till övriga byggnader inom Kattarp och med hänsyn till ortens historia och skall därför inte jämföras med liknande klassificeringar i andra orter.

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 3:12 §

Byggnader som anses särskilt värdefulla ur historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller arkitektonisk synpunkt. I Kattarp gäller detta främst bebyggelse vilken definierar Kattarp som socken- och kommuncentrum och som är i gott skick, utan sådana ändringar som minskat det kulturhistoriska värdet. Byggnader som är direkt uppförda av socknen eller kommunen bedöms som särskilt värdefulla.

Bebyggelse av kompletterande värde enligt PBL 3:10§

Alldaglig bebyggelse som är föredömligt väl förvaltat och där eventuella till- och ombyggnader är anpassade till byggnadens karaktärsdrag så att dessa inte har förminskats. Klassificeringen omfattar även bebyggelse med ibland något förvanskade karaktärsdrag, men som genom sin ålder och anknytning till ortens historia ändå anses ha ett stort kulturhistoriskt värde.

Kulturhistoriskt värde

Klassificeringen grundar sig på ett komplex av värden som delas in i tre grupper: dokumentvärden, upplevelsevärden och övergripande/förstärkande värden.

Till dokumentvärdena räknas byggnadshistoriska, teknikhistoriska, samhällshistoriska och personhistoriska värden. Dessa värden är absoluta, objektiva och kan lätt jämföras med motsvarande värden i byggnader från andra områden eller regioner. Ålder är här ett värde, men inte i sig själv utan i relation till andra värden och upplysningar om byggnadernas historia och utveckling. Värdena kan berätta om tekniska innovationer i konstruktionen, planlösningar, byggnadsdetaljer, på vilket sätt byggnaderna har använts, vilka samhällsfunktioner som bedrivits i byggnaderna, hur man levtt och umgåtts, betydelsefulla personers födelsehem etcetera. Samtliga dokumentvärden belyser på olika sätt olika sidor av den historiska utvecklingen i ett område.

Till dokumentvärdena kan läggas upplevelsevärden. Upplevelsevärden kan vara självständiga men också verka förstärkande på övriga värden, ofta är de beroende av ålder. En byggnads arkitektoniska värde är ett sådant, bedömt såväl efter estetiska kriterier som efter de förutsättningar som ges utformningen. Bland upplevelsevärdena räknas också patina, symbol- och identitetsvärden liksom traditionsvärden. Värdet är viktigt som ett rent kvalitetsvärde, för skönhetsupplevelsen och som förebild för nybyggnation. Ett annat värde är kontinuitetsvärdet, som kan finnas i en annars betydelslös byggnad om den genom sin närvaro beskriver en kontinuitet.

Övergripande dessa båda värdekategorier finns begrepp som verkar förstärkande på de övriga. Äkthet, autenticitet är ett sådant värde, grundat dels på graden av ursprunglighet, helhetskaraktär, dels på en bedömning av äkthet. Kvalitetsvärden avseende såväl konstruktion, byggnadsmaterial, arkitektur med mera är en viktig övergripande aspekt på samma sätt som graden av sällsynthet eller representativitet. Sällsynthet har länge setts som förstärkande värde vid en bedömning, vilket även representativitet anses vara. Det som är karaktäristiskt för en tid kan vara utan betydelse för dem som lever i dess samtid men av ett annat och större värde för kommande generationer.

Klassificeringen grundar sig på en sammanvägning av dessa värden och därefter har en gradering i tre steg gjorts: "*Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 3:12§*", "*Byggnader av kompletterande värde enligt PBL 3:10§*" och "*Övrig bebyggelse*". Byggnader i sistnämnda kategori saknar för den skull inte kulturhistoriskt intresse. Ofta har de hamnat utanför klassificeringen på grund av förvanskade om- och tillbyggnader, men under dessa finns inte sällan dolda kvalitéer. Vid framtida ändringar bör strävan vara att återskapa och förstärka de kulturhistoriska värdena. Även nyare bebyggelse som tillhör denna grupp kan i framtiden komma att omvärderas.

I detta bevarandeprogram har inte gjorts någon inventering av grönytor och växtlighet. För tomter gäller PBL 3:17§. Miljöbalken inrymmer ett allmänt biotopskydd (7 kap 11§) som främst är inriktat på att skydda olika livsmiljöer för hotade djur- och växtarter. Biotopskyddet gäller dock även för andra skyddsvärda miljöer som har ett kulturhistoriskt värde, som alléer, källor, odlingsrösen, pilevallar, våtmarker, stenmurar och åkerholmar.

Bevarandeprogram, lagstiftning och bygglovshantering

Kulturarvet och kulturmiljön är en del av välfärden i det samhälle vi lever i. Det är en gemensam tillgång som delas av alla. Alla har en skyldighet att förvalta detta arv och denna tillgång på bästa möjliga sätt. Lagen om kulturminnen (KML) inleds med en så kallad portalparagraf: *”Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö. Ansvaret för detta delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter skall visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön.”*

Kulturminneslagen ger möjlighet till att skydda byggnader som byggnadsminnen. Det är Länsstyrelsen som fattar beslut om vilka byggnader som skall skyddas som byggnadsminnen, den starkaste form av skydd en byggnad kan få. För att en byggnad eller miljö skall förklaras som byggnadsminne skall den anses vara synnerligen märklig eller ha ett nationellt intresse. Ingenting får ändras, rivas eller tillföras ett byggnadsminne utan tillstånd från länsstyrelsen, och fastighetsägaren har skyldighet att underhålla byggnaderna så att det kulturhistoriska värdet inte förminskas. KML reglerar också skyddet av kyrkobyggnader och kyrkogårdsmark som anlagts före 1940. Även fornlämningar skyddas av KML och får inte tas bort utan länsstyrelsens tillstånd. I Kattarps tätort finns inga byggnadsminnen, men Jöns Jonsgården alldeles söder om Kattarp är byggnadsminne sedan 1991. Kyrkan och kyrkogårdsmarken med tillhörande byggnader omfattas av KML.

Jöns Jonsgården är byggnadsminne. Foto Sven Olof Larsén.

Plan- och Bygglagen (PBL) är ett kommunalt redskap som reglerar hur städer, tätorter och landsbygd skall planeras och bebyggas på ett sätt som tillgodoser såväl det allmännas som den enskildes intressen. PBL innehåller också möjligheter att säkerställa kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Det tredje kapitlet som innehåller krav

och regler på byggnader inleds med att byggnader *”skall placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och natur- och kulturvärdena på platsen”*. (PBL 3:1§)

Den paragraf som ligger till grund för den ”högsta” klassificeringen i bevarandeprogrammet är den tolfte paragrafen i tredje kapitlet (PBL 3:12§): *”Byggnader, som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär, får inte förvanskas.”*

På kartan har sådana särskilt värdefulla byggnader markerats röda. Bebyggelsen i Kattarp har vidare kategoriserats till byggnader som omfattas av varsamhetskravet i PBL 3:10§, byggnader som är av kompletterande värde för miljön. Även för sådana byggnader kan PBL 3:12§ vara tillämplig, antingen genom sina egna kvaliteter eller som ingående i *”bebyggelseområde av denna karaktär”*.

Den så kallade varsamhetsparagrafen, PBL 3:10§, lyder: *”Ändringar av en byggnad skall utföras varsamt så att byggnadens karaktärsdrag beaktas och dess byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden tas till vara.”* Detta gäller alltså alla byggnader, inte bara de som på kartan i bevarandeprogrammet markerats gula, även om en klassificering ger extra tyngd åt kraven på varsamhet.

Vid bygglovsprövning bedöms huruvida den önskade byggnadsåtgärden överensstämmer med detaljplanebestämmelser och med PBL:s generella regler, bland annat med hänsyn till trafik, stads- eller landskapsbild och förhållanden på granntomter och i omgivningen.

Förutom bygglov krävs vanligen också en byggnadsmålan, varvid byggherren har att redovisa hur man uppfyller tekniska egenskapskrav etc, i vissa fall även hur man uppfyller kraven på varsamhet och skydd mot förvanskning. Det åligger den enskilde byggherren att följa lagreglerna enligt PBL 3:1§ och 3:10§ i rimlig utsträckning även i de fall då ingen byggnadsmålan krävs.

Bevarandeprogrammets klassificeringar utgör ett underlag för att hävda kulturhistoriska värden med stöd av PBL. Vid detaljplanläggning eller upprättande av områdesbestämmelser kan juridiskt bindande skydds- och varsamhetsbestämmelser meddelas. Skyddsbestämmelser, vanligtvis betecknade med q, brukar förenas

med rivningsförbud. I vissa fall tillämpas även Q (kulturreservat), till exempel i samband med byggnadsminnen, där bevarandebeståndet är det centrala och byggnadens användning är underordnad detta intresse. I planbestämmelserna kan dessutom ges konkreta utformningskrav i fråga om material och utförande, liksom att bygglovsplikten kan utökas. Exempelvis kan underhållsåtgärder, trädgårdar med mera göras lovpliktiga där detta anses befogat. Innan nya detaljplaner eller områdesbestämmelser antas, måste berörda fastighetsägare få möjlighet att yttra sig, till exempel angående de praktiska och ekonomiska konsekvenserna av de föreslagna skydds- och varsamhetsbestämmelserna.

Brandstationen, fastigheten Loket 1, har skyddsbestämmelsen q i detaljplan.

Bevarandeprogrammets klassificering gör att man vid bygglovsprövning tar stor hänsyn till det kulturhistoriska värdet och det är dessa kriterier som styr vilka förändringar som kan göras, och utformningen av förändringar. Klassificeringen innebär inte automatiskt någon utökad bygglovsplikt. Däremot kan bedömningsgrunden förändras angående vilka yttre åtgärder som väsentligt ändrar byggnadens karaktär och därigenom kan anses bygglovspliktigt, till exempel vid ommålning, fönsterbyte eller ändring av skorsten och andra byggnadsdetaljer. Vad som anses ändra byggnadens karaktär och således är bygglovspliktiga avgörs från fall till fall. Säkra är att kontakta stadsbyggnadskontoret för vägledning innan man planerar för mycket. Både stadsbyggnadskontoret och Helsingborgs museer kan ge värdefulla råd inför underhåll, ombyggnader och liknande.

För eventuella extrakostnader finns mindre bidrag att söka från både Helsingborgs stad och Länsstyrelsen i Skåne län. Ordinärt underhåll är inte bidragsberättigat, bidraget ges istället som ett stöd och uppmuntran för speciella kulturhistoriska insatser av större mått men ibland även för merkostnader vid extraordinärt underhåll. Underhåll är en investering som speciellt i kulturhistorisk bebyggelse ger ett långsiktigt mervärde. I det kommunala kulturminnesvårdsprogrammet från 1991 lyfter man särskilt fram kyrkbyn och stationssamhället i Kattarp.

Kattarps historia

Bondbyn

Kattarps gamla bondby låg huvudsakligen öster om kyrkan och bestod före enskiftet 1826 av 13 gårdar i en vinkel öster och norr om Kattarps mosse. Gårdarna var fyrkantiga blåhus, alltså med väggar av plank, eller klinchus, som är korsvirkeshus där facken i korsvirkeshuset fyllts med lera, halm och flätat ris. Taken täcktes med halm. Skånska rekognosceringskartan visar hur det såg ut just före enskiftet. Förutom de 13 gårdarna och kyrkan ser man också att några torp eller gathus tillkommit – att ett av husen användes som skola går inte att utläsa från kartan. Efter enskiftet fanns bara fem gårdar kvar på sina ursprungliga tomter. Av dessa gårdar har en rivits på 1900-talet och resterande fyra ligger utanför den nuvarande byn Kattarp. De utflyttade gårdarna byggdes upp av gråsten eller med korsvirke och tegel.

Kattarp som det såg ut före enskiftet. Från Skånska rekognosceringskartan 1811-20. De odlade arealerna var små, det mesta av marken var betesmarker och våtmarkerna var många.

Nya gårdar tillkom genom hemmansklyvning. På 1850-talet delades Kattarp nr 13 och en helt ny gård, Lundsgården, anlades väster om kyrkbyn. Lundsgården var sannolikt den första gården som uppfördes efter ritningar i Kattarp. Ritningarna var utförda av lantbrukaren Nils Stensson i Gunnarlunda som gått i lära hos fadern, som i sin tur haft uppdraget att bygga om Kropps kyrka. Samma ritningar användes för gården Ebbarp nr 2 norr om Kattarp.

Prosten J.M. Falck upprättade på stiftets begäran en sockenbeskrivning 1828. I denna skrev han: *"I allmänhet lever man här av åkerbruket /.../ Åkerbruket har i de senaste åren mycket tilltagit. Ständigt ske nya odlingar, och engelska plogar brukas nästan överallt."* Nyodlingarna föranleddes av det då genomförda enskiftet.

"I Kattarp, Östraby och Signestorps byar, vars innebyggare äro till största delen självägande, hava de antagit en högre bildning. Männen utmärka sig genom beslutsamhet och välvilja för nyttiga inrättningar; hustrurna både genom sin anständiga klädsel och sitt passande uppförande. I sagda byar äro flera, som byggt ganska prydliga boningshus, inredda som hos ståndspersoner samt möblerade och målade som hos dem. När de besökas av ståndspersoner, anrätta de måltider med flera rätter, varpå följer kaffe och ofta punsch. Deras diskurser äro icke tråkiga; de äro någorlunda hemma i geografi, historia och allmänna lagar."

Redan 1806 fanns en organiserad skola i Kattarp, men skolhus fanns inte före 1816. Undervisning gavs i katekes, läsning, skrivning och räkning. Skolhuset låg norr om kyrkan där den förste läraren också byggde sig ett bostadshus. Redan 1846 byggdes ett nytt och större skolhus söder om kyrkan och den gamla skolan användes som fattigstuga innan den revs på 1880-talet. Lärarbostaden låg kvar norr om kyrkan och revs troligen i samband med att kyrkogården utvidgades 1933. Den nya skolan hade tillkommit i samband med att den allmänna folkskolan infördes i Sverige 1842. I Kattarp byggdes också en högre folkskola, som var en tvåårig fortsättning på folkskolans sjätte klass. Där undervisades i vanliga skolämnen samt tyska och senare engelska. En större skolbyggnad uppfördes 1908 intill de båda äldre.

Skolan var ett barn av kyrkan och folkskolan sorterade fram till 1932 under kyrkostämman. Det var alltså inte konstigt att skolan byggdes intill kyrkan. Mellan skolan och kyrkan, alldeles intill kyrkogården, byggdes en ny sockenstuga 1882 och därmed hade Kattarp fått det tydliga sockencentrum som man ännu upplever.

I slutet av 1800-talet växte en ny by fram söder om kyrkan. Förutom skolorna och sockenstugan fanns här Hofvendahls handelsbutik och en smedja samt en tilltagande mängd med torp och gathus. År 1911 anlades en epidemisjukstuga och kring 1920 ett ålderdomshem. Planavägen, som sträckte sig från kyrkbyn västerut till det nya stationssamhället, breddades 1914 och snart började bostadshus också byggas längs med denna väg.

Efter enskiftet uppodlades fäladsmarkerna runt Kattarp, särskilt efter mitten av 1800-talet förvandlades den steniga och delvis vattensjuka betesmarken till bördiga åkerfält. Förbättrat utsäde och förbättrade odlingsmetoder samt användning av konstgödsel ökade skördersultatet ytterligare i slutet av 1800-talet. På 1870-talet kom den första ångröskan till Kattarps socken och på 1930-talet rullade de första skördetröskorna fram över

sådesfälten runt byn. Vid denna tid började också traktorer bli vanliga samtidigt som användandet av hästar minskade i motsvarande grad. Den höga uppodlingsgraden runt Kattarp gjorde att nästan all djurhållning

försvann på 1930-40-talen. Dessutom var djurhållning inte lika lönsamt som spannmålsproduktion. Gårdarnas ekonomibyggnader, som tidigare huserat hästar, kor och foder fylldes efterhand med olika jordbruksmaskiner.

Äldre flygfoto över Planavägen. Planavägen hette Kyrkogatan före 1971.

Kattarps kommun 1862-1971

Kattarps kommun bildades 1862 som en följd av den kungliga förordningen av den 21 mars 1862 om kommunstyrelse på landet. Förordningen ledde till att 2 500 landskommuner bildades. Man gjorde som regel inga nya gränsdragningar i samband med kommunbildandet utan behöll de gamla sockengränserna. Kattarps kommun hade alltså samma utbredning som Kattarps socken. Så var det fram till 1952, då den första stora kommun-sammanslagningen genomfördes i Sverige. Cirka 2500 landskommuner slogs samman i 861 storkommuner.

Kattarp slogs ihop med Vålinge landskommun och bildade den nya Kattarps storkommun. Kommuncentrat låg i Kattarp, som också var den största tätorten av de båda. I samband med kommunreformen inreddes den tidigare veterinärbostaden vid järnvägen till kommunkontor. Den gamla kommunens möten hade ägt rum i sockenstugan intill kyrkan. Nu fick man ett mer centralt läge, som dessutom passade bättre för dem som kom åkande med tåg från Vegeholm eller Rögle, som stationerna inom Vålinge kommun hette.

Efter sammanslagningen beskrevs Kattarps kommun som en utpräglad jordbruksbygd där 90 procent av arealen upptogs av odlingsmark. De största tätorterna var Hasslarp, Kattarp och Utvälinge i nämnd ordning. Mjöhults tätort tillhörde delvis Kattarps kommun, delvis Jonstorps kommun och kom genom en gränsreglering att helt föras till Jonstorps kommun kring 1960. I Kattarp bodde drygt 400 personer i mitten av 1950-talet och i Hasslarp omkring 600. Det var framför allt till Kattarp som olika former av offentlig service som distriktsläkarmottagning och ålderdomshem lokaliserades.

Kattarp var centralort i egen kommun fram till den stora kommunsammanslagningen 1971. Då införlivades Kattarp med Helsingborgs kommun. Dessförinnan hade Kattarp och Helsingborg redan samarbetet i en rad frågor, bland annat om skolgång och brandförsvar. Inför övergången till Helsingborg använde man i Kattarp på välkänt manér alla tillgångar för att de inte skulle "försvinna" i den stora kommunens budget. Man

Sockenstugan fungerade som kommunkontor fram till 1952 (Kattarp 13:30).

kalkylerade med minskade satsningar på Kattarp sedan orten blivit en del av Helsingborg. Alltså byggde man i Kattarp genom kommunens försorg ut Lundhagens ålderdomshem och nya pensionärslägenheter i form av radhus just före sammanslagningen med Helsingborg. Inkorporeringen sågs nog som oundviklig, även om det inte uppskattades på alla håll. Sammanslagningen ledde utöver många andra förändringar till att vissa gatunamn

Veterinärbostaden blev kommunkontor 1952 (Kattarp 13:14).

ändrades, eftersom t ex Järnväggsgatan och Storgatan redan fanns i centrala Helsingborg.

Kommunsammanslagningen med Helsingborg 1971 omfattade förutom Kattarp även Mörrarp, Vallåkra och Ödåkra kommuner. Centrum i Kattarp är i dag området öster om järnvägen i och med att regiontåg åter började stanna 2001 samt området vid kyrkan och skolan.

Järnvägarna

Skåne-Hallands Järnväg (SHJ) öppnade 1885. Den var en av många privatbanor i Skåne, men en av de första att nå utanför landskapets gränser. Banan gick mellan Helsingborg och Halmstad, med en förgreningsbana Åstorp-Höganäs med vidare förbindelse till Mölle. Knutpunkt mellan SHJ:s två banor blev Kattarp, som låg precis halvvägs mellan Helsingborg och Ängelholm. Båda bansträckningarna inlöstes av Statens Järnvägar (SJ) 1896 för att ingå i Västkustbanan mellan Malmö och Göteborg.

Järnvägs korsningen, dit stationen förlades, låg närmare en kilometer väster om kyrkbyn och ett helt nytt Kattarp började växa upp i järnvägens närhet. På stationens baksida anlades år 1900 Kattarps mejeri byggt av Norra Luggude Härads Mejeriförening. Det var brukligt att området på stationens baksida huvudsakligen användes för industriella ändamål, medan framsidan reserverades för offentliga inrättningar och bostäder. Detta mönster är ännu läsbart i Kattarp. I stationens närhet byggdes på kort tid ett järnvägshotell, en sparbank, flera affärer samt representativa villor blandade med enklare gathus.

I början av 1900-talet fanns vid Kattarps station 26 man anställda. Järnvägspersonalen hade till största delen fått söka sig bostad i samhället men på 1910-talet byggde SJ sex hus med 17 lägenheter i Kattarp. Dessa hus låg för sig själv norr om stationen, som ett eget miniatyrsam-

I början av 1900-talet kan man nästan tala om två Kattarp – kyrkbyn och stationssamhället. Häradsekonomiska kartan från 1910-15.

hälle. Husen är rivna sedan 20-30 år men de förvildade trädgårdarna finns kvar och fungerar numera som ett slags park i Kattarp.

Tågen drogs av ånglok till den 21 maj 1937 då elektrifieringen av Västkustbanan och tvärbanan Åstorp-Höganäs var klar. Eldriften innebar att personalstyrkan minskade

Kattarps station i början av 1900-talet. Stationshuset var SHJ:s största typstation och identiskt med det i Ängelholm.

och i mitten av 1950-talet var personalen 13 man. Kattarps station nedlades i samband med att persontrafiken upphörde på banan Åstorp-Höganäs den 1 januari 1972. Stationshus med övriga byggnader revs 1984 och ett triangelspår inlades söder om Kattarp så att tågen mellan Helsingborg och Stockholm kunde gå denna väg utan att köra genom Kattarp. Järnvägsspåren från Kattarp till Höganäs revs upp för några år sedan och en cykelbana anlades på banvallen. 2001 återöppnades bansträckan mellan Helsingborg och Ängelholm för persontrafik och en ny hållplats för regiontågen öppnades i Kattarp, som alltså åter fick persontågstrafik efter ett uppehåll på 30 år.

Kulturgeografen Lennart Améen har ställt upp en modell för hur trafikförhållandena styr utvecklingen av tätorter. Så länge hästskjutsar var det allmänna forskaffningsmedlet var det landsvägen som styrde etableringen av nya verksamheter och som var det mest attraktiva läget. Detta kallar Améen för vägsamhälle I. Med

järnvägarna blev det istället järnvägsstationerna som attraherade affärslivet och det var dit nya verksamheter lokaliserades – järnvägssamhället. Under 1960-talet kom privatbilismen så starkt att det åter blev landsvägen som blev det mest attraktiva läget – vägsamhälle II, som i förlängningen blev till pendlarsamhället. Det är inte säkert att det är de äldre vägarna som är intressanta lokaliseringslägen under efterkrigstiden.

Eftersom trafikförhållandena ständigt ändras befinner sig affärsområdet och det mest attraktiva lokaliseringsläget i princip på ständig vandring. Det vill säga affärskoncentrationen i en ort utgör inte ett tillstånd utan en process. Detta kan med lätthet studeras i Kattarp, där Kattarps kyrkby räknas som vägsamhälle I, Kattarps stations-samhälle en knapp kilometer bort representerar järnvägs-samhället. Vägsamhälle II visar sig i att så gott som all handel har flyttat från Kattarp till externa köpcentra för bilburna kunder.

Bilism

Kattarp har till skillnad från Hasslarp aldrig haft några stora industrier med stora arbetsstyrkor. Många arbetade inom jordbruket, andra inom olika yrken kopplade till handel och service. I Kattarp var de största arbetsgivarna mejeriet, en snickerifabrik och SJ. I 1960-talets befolkningsstatistik karaktäriseras Kattarp som en serviceort.

Det geografiska läget mitt emellan Helsingborg och Ängelholm och de goda kommunikationerna gjorde det fullt möjligt att pendla till och från Kattarp långt före den termen var uppfunnen. Så länge Kattarp var en egen kommun var det dock rätt få som reste till andra orter för att arbeta, bortsett från att en och annan cyklade till bruket i Hasslarp. Efterhand som de lokala arbetstillfällena försvann – SJ hade troligen ingen stationerad personal i Kattarp efter 1972, all handel har i det närmaste försvunnit, jordbruket rationaliserat ytterligare och både mejeriet och snickerifabriken lades ner på 1990-talet – och

det samtidigt byggts nya bostäder har Kattarp blivit en utpräglad pendlarort där boende, arbete och handel sker på olika platser.

Kommunikationsmässigt syns detta i att tågtrafiken till Kattarp återöppnats 2001. Boende i Kattarp förutsätter ändå bilinnehav, trots tillgången på tågförbindelse. E6:an medför att man snabbt tar sig till Helsingborg eller Ängelholm eller de stora handelsplatser som omger städerna. Det äldre vägnätet närmast Kattarp har däremot knappast ändrats alls sedan enskiftet, även om alla större vägar naturligtvis är breddade och asfalterade i många omgångar sedan 1930-40-talen. Även bebyggelsemässigt uppvisar Kattarp en för pendlarsamhällen typisk spatiös bebyggelse av småhus med garage. Området mellan kyrkbyn och stationsområdet har byggts ut med denna typ av 1- och 1½-plansvillor, huvudsakligen under senaste femtio åren.

Särskilda byggnader i Kattarp

Kattarps kyrka

Äldre foto av Kattarps kyrka. De stora karaktärsskapande almarna har nu tagits bort till följd av almsjukan.

De skånska medeltidskyrkorna hör till Sveriges äldsta. De första kyrkorna byggdes i trä på 900-talet. Inget finns kvar av dessa ovan mark. Från 1000-talet började man bygga kyrkor i sten. Merparten av de skånska medeltidskyrkorna byggdes under 1100- och 1200-talen. Under 1800-talet revs och ersattes många små medeltida kyrkor av större, gärna nygotiska, kyrkor. De kyrkor som inte revs byggdes ofta ut med korsarmar, förlängdes och försågs med torn. Den allt större befolkningen fick inte längre plats i de medeltida kyrkorna. Det blev under 1800-talet något av en tävlan mellan socknarna att ha den ståtligaste kyrkan.

Kattarps kyrka anses stamma från tidigt 1200-tal, vilket den romanska byggnadsstilen också antyder. Kyrkan bestod av ett långhus med lägre kor och halvrund absid

i öster. Ingång för männen var förlagd till vapenhuset på kyrkans sydsida medan kvinnorna gick in genom en portal på norrsidan. På 1400-talet byggdes det nuvarande tornet. Under denna tid tillkom troligen även de spetsbågiga tegelvalven. Tornet förhöjdes och försågs med nya trappgavlar 1769 och 1824 togs en dörr upp i tornets västfasad. Kyrkan har sedan dess genomgått ombyggnader och restaureringar 1854, 1915 samt 1951, efter ritningar av C.G. Brunius, Theodor Wählin respektive Gustav Widmark. Efter Brunius ritningar byggdes nytt kor och korsarmar.

Kyrkans västra hälft – tornrummet och de två följande travéerna – är från medeltiden. Tornets övre del är från 1769. Korsarmarna och koret är från 1854. Församlingen önskade bygga om kyrkan helt och håller i mitten av 1800-talet, men Brunius förmådde församlingen att nöja sig med korsarmar och nytt kor, medan den västra delen sparades. All äldre inredning kasserades på 1850-talet. Predikstolen är från Brunius restaurering, altartavlan är från 1913 och kom på plats vid restaureringen 1915. Från Wählins restaurering är även materialhuset, som byggdes som en förlängning av norra korsarmen.

Kyrkogården utvidgades åt norr och väster 1933, och kyrkogården utgör idag en värdefull miljö, både ur kultur- miljö- och natursynpunkt. Almsjukan har dessvärre lett till att ett antal stora karaktärsskapande träd intill Planavägen fälldes 2005.

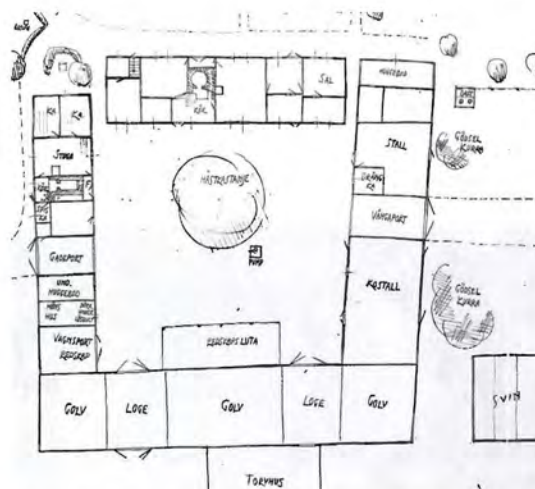
En ekonomibyggnad med redskapsskjul och toaletter byggdes 1960 norr om kyrkan på kyrkogården. Ekonomi- byggnaden ritades av domkyrkoarkitekten Eiler Graebe.

Kattarps kyrka från väster (Kattarp 30:1). Trappgavlarna på materialhuset och över ingången i tornets västfasad är från Wählins restaurering 1915 och typiska för upphovsmannen.

Jöns Jonsgården

Söder om Kattarps samhälle ligger den fyrlängade Jöns Jonsgården (Signestorp 5:21) med tillhörande "undantag", kallat Gröna huset (Kattarp 34:6). Gården kan iakttas på den Skånska recognosceringskartan från 1820-talet, och sannolikt har här funnits en gård sedan 1700-talet. Gården är en traditionell fyrlängad gård med stråtak på samtliga längor. Ekonomilängorna är av äldre karaktär i korsvirke. Bostadslängan har en panelklädd fasad mot gårdsplanen och korsvirke mot trädgården. Även trädgården och "gödselkurrorna" ingår i Jöns Jonsgårdens kulturmiljö. Gården ägs av en stiftelse som har som ändamål att bevara Jöns Jonsgården som ett kulturminne som ska visas för besökare. På grund av det höga kulturhistoriska värdet blev gården byggnadsminnesförklarad 1991.

Uppmåtningsritning från år 1922 över Jöns Jonsgården med de olika byggnadsdelarnas funktioner. Ritningen är vänd så att boningslängan som ligger i söder här är överst på ritningen.

Boningslängan på Jöns Jonsgården med trädgården framför.
Foto Karin Gustavsson.

Jöns Jonsgården, östra längan.
Foto Sven Olof Larsén.

Gröna huset, Jöns jonsgårdens undantag.
Foto Sven Olof Larsén.

Kattarps skolor

Gamla folkskolan från 1842 (Kattarp 16:1).

Äldre foto av 1908 års folkskolebyggnad.

Kattarp har ända sedan början av 1800-talet varit en ort där det bedrivits undervisning. Den första skolan byggdes redan 1816. Skolan och lärarbostaden låg norr om kyrkan, men i samband med folkskolestadgan 1842 beslöt man att bygga en ny, större skola. Denna nya skola uppfördes söder om kyrkan. Skolan sorterades under kyrkostämman så det var naturligt att skolan hamnade nära kyrkan. Detta mönster kan ses i de flesta kyrkbyar.

1862 byggdes en ny skolbyggnad, för högre folkskola, alldeles söder om folkskolebyggnaden. Den nya skolbyggnaden uppfördes i gult, bränt tegel och inrymde en lärosal samt bostad för läraren. Högre folkskolan var en tvåårig fortsättning på den sexåriga folkskolan och var från början avsedd endast för pojkar, men från 1872 var den öppen även för flickor. I högre folkskolan undervisades i vanliga skolämnen samt språk. Denna skola fanns kvar till 1954 då statsbidraget indrogs sedan klass 7 och 8 skulle bli inrättade inom folkskolan.

Efter folkskolestadgans införande gav Överintendents-ämbetet ut typritningar för skolhus. De fick lite olika utformning i olika delar av landet men två planformer dominerar: den rektangulära och den vinkelställda. Folkskolan var ofta en långsmal envåningsbyggnad med sadeltak och symmetrisk fasad, just som i Kattarp. Den vinkelställda planformen användes för att tydligare skilja ut lärarbostaden från skolsalen genom att de låg i olika huskroppar. Den första samlingen typritningar kom ut 1865 och den andra 1878. Det var främst på landsbygden som typritningarna följdes, även om de rätt sällan

Högre folkskolan från 1862 (Kattarp 16:1).

Nya folkskolan från 1908. Skolhuset är på modern vis byggt inifrån och ut, vilket visar sig i fönstersättningen (Kattarp 16:1).

togs rakt av. Karaktäristiskt för de skånska skolbyggnaderna är att de ofta är byggda i tegel.

1908 uppfördes en helt ny folkskolebyggnad intill de befintliga skolbyggnaderna. Det blev ett pampigt hus i två våningar murat med rött tegel. För ritningarna svarade Ola Anderson, som redan ritat mellanskolan i Hasslarp och en mängd byggnader för sockerbruket. Skolhuset hade ett stadsmässigt anslag och signalerade att det var Kattarp som var kommuncentrum.

Folkskolan skulle också ta ett ansvar för elevernas hygien och hälsa. Vid sekelskiftet 1900 infördes ämnet hälsolära och gymnastiklektioner blev en viktig del i undervisningen. I början av 1900-talet infördes varmbad, läkarundersökning, skolkök och tandvård för barnen i Kattarp och en epidemisjukstuga byggdes på skoltomten söder om skolbyggnaderna. 1918 inrättades en gymnastiksal i den gamla folkskolebyggnaden. Tio år senare förlades gymnastiksalen i högre folkskolans byggnad där den ännu är kvar. Sjukstugan revs 1986. På dess plats byggdes 1991 en förskola ritad av Jan-Erik Forell Arkitektkontor i Helsingborg. Den gamla folkskolan används numera som bibliotek. ?

Under sommarloven åkte många barn, särskilt från städerna, till barnkolonier. Hasslarps Majblommekommitté ville 1938 anlägga en barnkoloni, Kattarps Skollovskoloni, vid Domsten. Detta projekt realiserades troligen, då Kattarps kommun vid övergången till Kattarps storkommun hade utgifter för bland annat just skollovskoloni.

Två märkesbyggnader i stationssamhället: hotell och bank

Längs med järnvägen anlades på östra sidan en gata som fick namnet Järnvägs-gatan, vilket ändrades till Rallare-gatan efter kommunsammanslagningen. Här låg järnvägsstationen (riven 1984) och här uppstod en blandad bebyggelse av bostäder, handelslokaler och olika verksamhetslokaler, främst hantverkare. Flera representativa planteringar anlades. En rad med oxelträd finns kvar som är viktiga inslag i den stationsnära miljön. Som närmaste hus med järnvägsstationen byggdes 1905 ett ståtligt järnvägshotell i två våningar på tillskyndan från Ängelholms bryggeri.

Liknande, nästan överdrivet stora, järnvägshotell hittar man i många skånska stationssamhällen, särskilt i så kallade järnvägsknutar (Teckomatorp, Harlösa, Sjöbo, Everöd med flera ställen). Hotellen var inte minst till för den nya yrkeskategorin handelsresande. Det strategiska läget med banor åt olika håll gjorde att man kunde kontrollera ett större omland.

Järnvägshotellet var närmaste granne med järnvägsstationen (Kattarp 13:13). Byggnaden renoverades och byggdes om till bostäder av Helsingborgs stad år 2000.

Järnvägshotellet var också ett nöjesetablissemang i Kattarp, och som sådant främst till för lokalbefolkningen. Hotellet hade alltså två olika målgrupper. Det var lite av en festplats där det ordnades danser och fester. Järnvägshotellet i Kattarp hade rätt att servera mat och öl, för utskänkning av vin och spritdrycker krävdes särskilt tillstånd från länsstyrelsen: *”Utskänkning av spritdrycker må äga rum endast till slutna sällskap om minst tio personer, som å hotellet intaga senast dagen förut beställd måltid, dock må sådan utskänkning icke äga rum å tid, då offentlig danstillställning är anordnad i någon av hotellets lokaler och ej heller inom två timmar närmast före eller efter sådan tillställning.”*

Den lokala ”Ordningsstadga för Kattarps socken” från 1926 hjälpte troligen till att fester och danser hölls på hotellet: *”§ 6. Å allmänna vägar eller offentliga plat-*

ser vare dans eller liknande nöjen förbjudna, även så kallad förstamajsjungning.” Men det fanns naturligtvis en mängd inskränkningar även för arrangemang på hotellet: *”§ 7. Café- och biljardlokaler få icke hållas tillgängliga för allmänheten längre än till klockan tio eftermiddagen och skola hållas stängda under de tider, då allmän gudstjänst pågår i församlingens kyrka. § 8. Effektiv belysning skall vara anordnad å såväl caféer som biljardlokaler, danslokaler samt andra platser, där nöjestillställning äga rum.”*

Med den omfattande privatbilismen och järnvägsnedsättningarna på 1950-60-talen ändrades förutsättningarna för järnvägshotellen och de flesta lades ner. I Kattarp skedde det i mitten av 1960-talet och det ståtliga hotellet användes därefter för tillverkning av plast. Sedan denna tillverkning upphört på 1990-talet stod huset tomt och förföll i flera år innan kommunen köpte huset och byggde om det. I dag är det bostäder i järnvägshotellet.

Kattarps sparbank bildades 1866 genom ett beslut från kommunalstämman. Sammanträdena hölls en dag i månaden i folkskolan. Sedan sockenstugan byggts 1882 hölls mötena där, ända tills att banken fick egen byggnad 1917. Tomten söder om järnvägshotellet hade inköpts för ändamålet och uppdraget att rita den nya banken gick till arkitekten Mauritz S:son Claes i Helsingborg.

Bankbyggnaden uppfördes i en nationalromantisk stil med rundbågefriser och blinderingar. Det blev ytterligare ett pampigt hus längs Järnvägs-gatan och järnvägen – ett hus varmed Kattarp ville visa upp sig mot omvärlden. Läget för sparbanken var valt med största omsorg. Bankbyggnaden, som ursprungligen innehöll en tjänstbostad på ovanvåningen, används i dag enbart som bostad. En del av de ursprungliga fönstren är utbytta, men byggnaden är annars nära sitt ursprung.

Bankhuset gavs en genomtänkt gestaltning, symboliserande en solid bank (Kattarp 13:46).

Brandstationen

Äldre bild av brandstationen med det karakteristiska slangtornet. Intill syns de två funkishusen längs Planavägen.

Kattarps första brandstation byggdes troligen 1912 i samband med att frivilliga brandkåren införskaffat en motorspruta. Denna brandstation var en enkel träbyggnad intill Planavägen, söder om Lundsgården. Den är rivna sedan länge. Verksamheten finansierades huvudsakligen genom så kallade brandkårsfester. 1932 upprättades en stående, kommunal brandkår och en ny brandstation byggdes genom kommunens försorg 1935. I brandstationen anlades även kommunens polisarrest med förhörssrum och två celler. På ovanvåningen fanns en bostad på två rum och kök.

Brandstationen ritades av Sante Johansson i Lund som i arbetsbeskrivningen föreskrev: "Fasadmurarna skola uppföras av Hålsingborgs ångtegelfabriks handslagna fasadtegel nr 1 i munkförband." Brandstationen försågs med ett högt slangtorn, som genast avslöjar byggnadens funktion. Brandstationen uppfördes väster om kyrkbyn, intill Planavägen, i ett område som samtidigt bebyggdes med egnahem. Sedan Kattarp gått upp i Helsingborgs kommun 1971 avvecklades den lokala brandkåren. Brandstationen i Kattarp används numera som bostad.

Cellfönster med galler (Loket 1).

Vårdinrättningar och kategoribostäder

I Kattarp anlades under perioden 1910 till 1970 flera vårdinrättningar samt kategoribostäder i form av pensionärslägenheter. Att det byggdes sjukstuga, ålderdomshem, distriktsköterskemottagning, tandvårdsklinik, pensionärshem och pensionärslägenheter i just Kattarp berodde på att det var kommunens administrativa centrum. Hasslarp var förvisso en större ort med ett större utbud av handel och nöjen, men när kommunen byggde

i egen regi favoriserades det gamla kommuncentrat. På samma sätt hade lokaliseringen av brandstationen styrts till Kattarp – även om behovet kanske var större i Hasslarp med sin delvis tätare bebyggelse. På liknande vis hade skolverksamheten prioriterats i Kattarp, till förfång för de andra orterna och byarna i kommunen.

Den första vårdinrättningen i Kattarp var förmodligen fattigstugan, som 1846 inrättades i den gamla folkskolebyggnaden norr om kyrkan. Fattigstugan, som revs på 1880-talet, var för den äldre befolkningen. En riktig sjukstuga byggdes först 1911 då en epidemisjukstuga uppfördes på skoltomten, men på behörigt avstånd från skolhusen.

Med 1918 års fattigvårdsplan hade kommunerna ålagts att hålla sig med ålderdomshem. Inom en tioårsperiod skulle det finnas minst ett ålderdomshem per kommun. Typritningar till ålderdomshem av olika slag publicerades av fattigvårdsstyrelsen 1920 och tjänade som förlaga till Kattarps ålderdomshem, som uppfördes söder om skolan och med epidemisjukstugan som närmaste granne. Till ålderdomshemmet hörde en trädgård, som gav "pensionärerna såväl lämplig sysselsättning som

Kattarps ålderdomshem, nu använt bland annat som församlingshem.

Lundhagen i bildens nedre del byggdes 1959 som kommunalt pensionärshem i storkommunen (Kattarp 34:18) Byggnaden revs 2006 och ersattes med ett nytt vårdboende för äldre på samma plats.

ock trevnad, varjämte hushållet får ett välbehövligt tillskott". Typritningarna föreskrev även att de gamla inte borde få ha garderober "enär dessa lätt giva anledning till osnygghet och otrevnad samt smussel med olämpliga eller otillåtna saker". Huruvida denna rekommendation från fattigvårdsstyrelsen följdes i Kattarp är okänt. 1965 byggdes ålderdomshemmet om till församlingshem. Den ursprungliga trädgården har tagits bort helt medan huset knappast ändrats alls.

Ålderdomshemmet åtnjöt väl lite av samma tvivelaktiga status som fattighuset, någon större skillnad mellan de två vårdformerna förelåg knappast. Ett nytt modernt pensionärshem, Lundhagen, byggdes 1959. Pensionärshemmet uppfördes intill Planavägen just innan den korsar järnvägen, alltså nästan så långt bort det gick att koma från ålderdomshemmet. Lundhagen ritades av Sven Anekull i Helsingborg och bestod av en tvåvånings administrationsbyggnad med lägre paviljonger på var sin sida.

På 1950-talet anlades även en kombinerad distriktsköterskemottagning och tandvårdsklinik samt bostad för distriktsköterskan i två gula tegelbyggnader mitt för sta-

Kattarp 13:67, institutionsbyggnad från 1950-talet med tandvårdsklinik, distriktsköterskemottagning mm.

tionen. I likhet med det mesta som byggdes i Kattarp på 1950-talet uppfördes anläggningen i gult tegel och tak lagt med rött vingtegel. Detaljer som den korta takfoten och gavelfasadernas möte med taket i liv finns i äldre skånska tegelhus medan exempelvis fönstersättningen är fri och svarar mot funktionalismens sätt att anpassa storlek och placering efter rummets funktion. På typiskt vis för 1950-talet blandas modernt och traditionellt.

Vid ingången av 1960-talet var Kattarp väl försörjt gällande vårdinrättningar, ändå hann man med att bygga till Lundhagen och uppföra tre radhuslängor med pensionärsbostäder runt 1970. Anledningen till detta byggande skall troligen inte i första hand ses som behovsstyrt. Det var snarare så att det fanns pengar i kommunkassan som man investerade i Kattarp innan kommunen uppgick i Helsingborg. Andra kommuner satsade vid samma tid på skolor, utomhusbad, daghem och liknande innan de genom kommunsammanläggningar skulle slukas av en större kommun. Det pågick en omfattande utbyggnad av offentliga inrättningar under 1960-talet och 1970-talets första år i en rad mindre kommuner.

Lundhagen byggdes till med stora paviljonger åt söder så att en gårdsplan bildades. Tillbyggnaderna anpassades i stil, material och skala till den befintliga anläggningen. Lundhagen revs 2006, och bygget av ett nytt äldreboende påbörjades samma år.

De tre radhuslängorna med pensionärsbostäder uppfördes bakom distriktsköterskemottagningen. Dessa ritades av Strandhs Arkitektbyrå i Strövelstorp. Husen har fasader av mexitegel och kraftigt utkragande sadeltak, vilket gör att de avviker från det mesta andra som byggts i Kattarp. Efterfrågan på pensionärslägenheter var inte så stor och av de 14 lägenheterna var det långt ifrån alla som beboddes av pensionärer.

Tre radhuslängor med pensionärslägenheter byggdes i Kattarp kring 1970 (Kattarp 13:67).

Bebyggelse i Kattarp

Kattarp präglas inte av några väldefinierade gränser, till skillnad från Hasslarp. En stor del av 1900-talet kan man faktiskt tala om två Kattarp: kyrkbyn och stationssamhället. Det är egentligen inte förrän under 1970- 80-talen som de båda tätortsbildningarna växt samman. Utbyggnaden har skett dels längs Planavägen öst-västlig riktning, dels längs järnvägen i nord-sydlig riktning. Formaliserade planer har inte styrt byggandet förrän 1964 då en första plan antogs gällande området väster om Signestorpsvägen. Tidigare gällde utomplansbestämmelser, fastställda av länsstyrelsen 1937. Dessa var allmänt hållna men föreskrev att boningshus ej fick byggas över två våningar eller 7,5 meter.

Flera av småorterna på landsbygden runt Helsingborg kan beskrivas som villasamhällen med tydlig jordbruksförankring. Kattarp är ett gott exempel på en sådan ort. Invånarna har jobbat inom jordbruket, inom handel och förvaltning eller inom industri. I Kattarp fanns mejeri, snickerifabrik och stenhuggeri, och många har säkert cyklat till bruket i Hasslarp för att jobba. I befolkningsstatistiken från mitten av 1960-talet karaktäriseras Kattarp som serviceort.

Bebyggelsen i Kattarp har i alla tider dominerats av olika typer av småhus, endast vid Planavägen finns två ansatser till lamellhus, egentligen mer flerfamiljsvillor. Flerbostadshus har konsekvent byggts som radhus. Kyrkan, skolan och vårdinrättningarna gör att Kattarp framstår som ett kommuncentrum. Agrar bebyggelse saknas nästan helt inom tätorten.

Bebyggelsen är utspridd men förhållandevis enhetlig avseende hustyper, utformning och skick. När det gäller det kulturhistoriska värdet för denna typ av bebyggelse ligger det främst i byggnadsskick och representativitet. Stor vikt har också lagts vid den lokala kontexten och förankringen. De kulturhistoriska värdena redovisas i olika karaktärsbeskrivningar, ordnade efter byggnadernas ursprung. Beskrivningarna syftar till att framhäva det typiska i bebyggelsen för varje epok. Karaktärsdrag som ger byggnaderna deras kulturhistoriska värde beskrivs, för att det skall vara lättare att tillvarata detta, både vid underhåll och vid eventuella om- och tillbyggnader.

Äldre flygfoto över kyrkbyn i Kattarp, med samhällsfunktioner som sockenstuga och skolor i kyrkans omedelbara närhet. Det första äldreomsorgen placerades också i anslutning till kyrkbyn, dock utanför denna bild.

Kyrkbyn: gathus och agrar bebyggelse, 1800-tal

Förutsättningar

Kattarp är en by med rötter i medeltiden. Kyrkbyn bestod av 13 gårdar glest placerade norr och öster om kyrkan. Kattarp enskiftades 1826 och flertalet gårdar flyttade ut till nya lägen. Istället för den gamla bondbyn uppstod en liten by med mestadels obesuttna vid kyrkan. Ett fåtal gathus fanns redan före enskiftet, men det var särskilt årtiondena därefter som gathus, torp, skola, smedja och så småningom även en handelsbod byggdes. 1800-talets folkökning kunde i någon mån absorberas i dessa bybildningar av mestadels obesuttna.

Torpare, lantarbetare, hantverkare och handlare uppförde sina hus i nära anslutning till vägen. Tomterna tillät ofta en viss djurhållning och mindre hushållsodling. Bostadshuset låg ut mot vägen med olika uthus på

Gathuset Kattarp 1:17 (eller vad som återstår av det). Merparten av boningslängan låg på grannfastigheten och revs. Gränsande till den andra grannfastigheten ligger en ekonomilänga.

Karaktäristika

Den äldre bebyggelsen i Kattarp återfinns huvudsakligen i kyrkbyn, men även väster om järnvägen och norr om stationssamhället. De senare är fastigheter som styckats av från Västraby gårds ägor och fått namnet Möllarp. Söder om Kattarps samhälle ligger den fyrkantiga Jöns Jonsgården från tidigt 1800-tal som är byggnadsminne. Intill Jöns Jonsgården ligger det s.k. Gröna Huset, som uppfördes 1868 som undantag till Jöns Jonsgården. Denna bebyggelse är knuten till det gamla vägnätet och ligger i direkt anslutning till detta. Volymerna är enkla och huskropparna orienterade med långsidan mot gatan. En långsmal plan är vanligast, dels var det en begränsning i den äldre korsvirkeskonstruktionen, dels var det lättare att få bra dagsljusbelysning i smala huskroppar. Byggnadsmaterialet är vanligen obränt tegel fram till järnvägens ankomst, därefter bränt tegel. Ornamente-

tomten bakom. Många av de äldre husen uppfördes med soltorkat tegel i korsvirkeskonstruktion och kalkputsade fasader. Något enstaka lerstenshus fick fasaderna klädda med locklistpanel. Från slutet av 1800-talet blev bränt tegel, tillverkat på tegelbruk och transporterat till Kattarp på järnväg, allt vanligare.

I mitten av 1800-talet introducerades mönsterritningar och propagandaskrifter för ett bättre byggnadsskick på landet. Charles Emil Löfvenskiöld och Adolf Edelsvärd hörde till de flitigaste debattörerna. Båda förespråkade funktionella, sunda och prydliga byggnader. Stor vikt lades vid ändamålsenliga planlösningar och material-ekonomi. Även om Löfvenskiölds och Edelsvärds rekommendationer och mönsterritningar inte följdes helt så fick de ändå stort genomslag. Deras förlagor gällde trähus men överfördes för skånska förhållanden till liknande i tegel. Snickarglädje byttes delvis mot formtegel eller andra tegelornament.

En annan person som hade stort inflytande på byggandet i Skåne var Carl Georg Brunius – professor i grekiska språk men också domkyrkoarkitekt i Lund. Han skrev böcker om medeltida arkitektur, anlade tegelbruk och medverkade vid en mängd om- och nybyggnader av särskilt kyrkor och slott, och ritade också nya hos som skolor och prästgårdar. Brunius var den som återintroducerade tegelbyggandet i Skåne i mitten av 1800-talet och fick så stort inflytande att man brukar tala om en ”Bruniusstil”: tegelarkitektur med medeltida stildrag, som trappgavlar, rundbågefriser, blinderingar med mera. Brunius svarade för ombyggnaden av Kattarps kyrka på 1850-talet.

ring, där sådan förekommer, är utförd i tegel i avvikande färg exempelvis runt fönster- och dörröppningar eller profilerade snickerier under gavelnock och takfot.

Gemensamt för den äldre bebyggelsen är att den oftast är symmetriskt uppbyggd, vanligen utan utskjutande delar och där sådana förekommer underordnar de sig huvudbyggnaden i både material och storlek. Flera tegel- och korsvirkesbyggnader i Kattarp har putsats, tilläggs-isolerats eller klänts med panel i senare tid. En del av den här bebyggelsen har även genomgått andra, mestadels modesta, förändringar. Ett exempel på motsatsen är Kattarp 1:17 där boningshuset till största delen låg på grannfastigheten. Någon gång efter 1970 har huset rivits i fastighetsgränsen och numera återstår bara en stump av detta gathus.

Möllarp 1:66, Möllarpsvägen 26.

Möllarp 1:71, Fasanvägen 1.

Fönstren kan vara av olika modeller, vanligast är mittpostfönster med tvärgående spröjs eller korspostfönster. Färgsättningen varierar inom denna kategori hus, äldre putsfasader är oftast målade med kalkfärg utan pigment eller med en brytning i någon grå nyans eller annan stenliknande färg. Enklare panelklädda hus har traditionellt varit målade i Falu rödfärg medan trähus från snickar-

glädjepoken oftast varit målade i en dämpad färgskala med nyanser som imiterar olika träslag. På de enklare typerna av bostadsbebyggelse samt ekonomibyggnader har taken från början ofta varit lagda med tjärpapp eller spån, mer påkostad bebyggelse hade plåttäckning. De flesta av dessa tak är numera lagda med tegelpannor eller tegelimiterande plåt.

Karaktersdrag att underhålla och vårda

- Enkla och sammanhållna byggnadsvolymer
- Brant taklutning, genomgående sadeltak
- Symmetrisk uppdelning av fasad med frontespiser, dörr- och fönsteröppningar underordnade helheten
- Dämpad färgskala
- Utbyggnader som balkonger, verandor, förstukvistar etcetera i lätt konstruktion med trä, glas och järnsmide
- Närhet och kontakt med gatan, trädgård bakom huset
- Profilerade snickerier, tegelorneringar och mönstermurning
- Nockplacerade skorstenar, ofta i par

- Stående, rektangulära korspostfönster eller mittpostfönster. De äldsta husen har spröjsade fönster
- Kalkavfärgad puts på fasader
- Enhetlig materialbehandling – tegel, kalkputs eller stående panel
- Hög och markerad sockel bortsett från korsvirkeshusen
- Huvudsaklig boyta på bottenvåningen
- Ekonomibyggnader som bryggshus, hönsbushus, avträden etcetera på tomten bakom bostadshuset
- Lätta takkonstruktioner, yttertak med papp, falsad plåt eller vingtegel

Klassificerade fastigheter som har kategoriserats under denna rubrik:

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 3:12§

Kattarp 2:34, Mossavägen 22
Kattarp 13:15, Planavägen 4
Kattarp 13:22, Planavägen 2
Kattarp 16:1, Hasslarpsvägen-Mossavägen (gamla folkskolan & högre folkskolan)
Kattarp 13:30, Hasslarpsvägen 1, "Sockenstugan"
Kattarp 34:6, "Gröna huset"
Signestorp 5:21, Jöns Jonsgården (Byggnadsminne)
Signestorp 9:1, Signestorpsvägen 18 A-B

Byggnader av kompletterande värde enligt PBL 3:10§

Kattarp 2:13, Mossavägen 24
Kattarp 27:19, Fasanvägen 2
Lokstallet 1, Hasslarpsvägen 7
Möllarp 1:8, Möllarpsvägen 14
Möllarp 1:21, Möllarpsvägen 4
Möllarp 1:23, Rallaregatan 63
Möllarp 1:24, Rallaregatan 65
Möllarp 1:57, Rallaregatan 61
Möllarp 1:66, Möllarpsvägen 26
Möllarp 1:71, Fasanvägen 1

Gathus med många ursprungliga detaljer (Möllarp 1:57).

I kyrkbyn ligger detta gathus. Utformning och läge typiskt (Kattarp 13:15).

Bostad med ekonomihus (Kattarp 27:19).

Sockenstugan uppförd i tegel med tidstypiska murade detaljer (Kattarp 13:30).

Kattarp 2:34, Mossavägen 22.

Kattarp 13:22. Äldre tegelhus nära vägen vid kyrkan.

Signestorp 9:1, äldre gatehus.

Kattarp 2:13, Mossavägen 24.

Kattarp 27:19, Fasanvägen 2.

Lokstallet 1, Hasslarpsvägen 7.

Möllarp 1:8, Möllarpsvägen 14.

Möllarp 1:21, Möllarpsvägen 4.

Möllarp 1:23, Rallaregatan 63.

Möllarp 1:24, Rallaregatan 65.

Stationssamhället: ny ort på ny plats, 1900-1930

Förutsättningar

Äldre flygfoto över stationssamhället, med spårområdet, stationshus med planteringar, järnvägshotell, sparbank och flera stora representativa villor. Området mellan kyrkbyn i öster och stationen i väster var länge obebyggt men förtätades successivt under hela 1900-talet.

Kattarps mejeri anlades väster om järnvägen år 1900. Sedan driften upphört på 1990-talet köptes anläggningen av MC-klubben Bandidos, som ägde mejeriet under några år. Mejeriet revs sommaren 2005.

Under senare delen av 1800-talet och något årtionde in på 1900-talet byggdes ett finmaskigt nät av järnvägar i Skåne. År 1919 – samma år som den sista skånska järnvägen invigdes och den första lades ner – fanns cirka 164 mil trafikerade banor i landskapet. Det var ungefär en tiondel av hela det svenska järnvägsnätet. Omkring hundra skånska tätorter växte upp vid järnvägarna. Fler-talet stationssamhällen i Skåne blev emellertid ganska små, delvis en effekt av att de låg så tätt. En ordinär landsortsstation förmådde endast samla en begränsad bebyggelse. Någon stadsplan behövde man sällan upprätta. Där en station kompletterades med handel och industri gick utvecklingen snabbt. Detta förstärktes om det var en järnvägsknut, som Kattarp.

1885 öppnade två banor som korsade varandra knappt en kilometer väster om Kattarps kyrkby. Det var den öst-

västliga banan Åstorp-Höganäs som gick fram söder om byn och den nord-sydliga banan Helsingborg-Halmstad. Båda banorna byggdes av samma bolag, Skåne-Hal-lands Järnväg. Där banorna korsade varandra anlades en station som fick namnet Kattarp. Bebyggelsen i Möl-larp, väster om järnvägen, kom plötsligt att ligga mycket förmånligt. Stationen byggdes dock på andra sidan, öster om banan. På kort tid anlades olika affärsrörelser och fler bostadshus på båda sidor järnvägen. Byggnadsskick-et ändrades – med stationshuset som mönsterbildande – och bränt tegel slog igenom som byggnadsmaterial.

De första husen i stationssamhället byggde delvis vidare på äldre tradition, det vill säga som gathus. Från början av 1900-talet blev egna hem och villor de dominerande bostadsformerna i Kattarp. Som i så många andra expan-derande stationssamhällen var det svårt att riktigt veta hur det skulle sluta, man hade ju sett obebyggd mark bli storstilade tätorter som Eslöv och Hässelholm. Lite av denna stora ambition och osäkerhet om vart man var på väg märks också i bebyggelsen i stationens närhet. Här byggdes hotell, bank och ett antal villor som hade kun-nat passa in även på större orter.

Förutom längs järnvägen skedde även en viss utbyggnad av kyrkbyn, både med bostadshus och med kommunala inrättningar som ny, större skola, ålderdomshem och sjukstuga. Ett första försök att bygga samman stations-samhället med kyrkbyn gjordes i början av 1900-talet då några bostadshus uppfördes på norra sidan av Planavä-gen.

Pampiga villabyggnader längs den dåvarande Järn-vägs-gatan, som efter kommunsammanslagningen 1971 fick namnet Rallaregatan.

Karaktäristika

De äldsta husen längs Rallaregatan uppfördes i likhet med äldre gathus med långsidan ut mot gatan och med trädgård och ekonomibyggnader på baksidan. De egna hem och villor som byggdes i Kattarp från cirka 1900 uppfördes däremot en bit indragna från gatulinjen. Bostadshusen placerades inte längre i tomtens kant mot gatan utan istället centralt med trädgård både framför och bakom. Förebilden var engelska cottagehouse i lantlig miljö omgiven av prydlig och pittoresk trädgård.

Bostadshusen har mer sammanhållna volymer än föregående epoks långsmala huskroppar. Symmetri ersätts av asymmetri. Husen kan ibland se ut som om man adapterat volym efter volym kring en kärna. Pittoreska torn, burspråk och frontespiser blir vanliga. Valmade tak och mansardtak blir nästan lika populära som vanliga sadeltak. De största villorna uppvisar drag av såväl jugend som nationalromantik.

Puts i ljusa färger som gult, grått och brutet vitt, tegel i rött eller gult och kalksandsten är de vanligaste fasadmaterialet. Putsen är oftast slät eller grovt spritputsad utom detaljer och listverk som alltid är slätputsade. Samma färg används till hela fasaden och detaljer framträder istället genom reliefverkan, men det förekommer att exempelvis hörnkedjor putsats i en avvikande färg. Tegel- och kalksandstensfasaderna har ofta en dekor som skapats genom band med ljusare eller mörkare tegel eller annan mönstermurning. Fönstren är kulört målade i engelskt rött, grönt eller gråblå och de är ofta försedda med dekorativ spröjs. Under 1910-20-talen blir det mörkröda eller brunröda teglet populärt som fasadmateri- al, gärna i kombination med småspröjsade, vitmålade fönster.

Karaktärsdrag att underhålla och vårda

- Sammanhållen byggnadsvolym
- Variation mellan symmetri och asymmetri
- Enfärgade putsfasader med detaljer i samma färg och i slätputs, sockel oftast i grövre spritputs
- Tegelfasader i rött eller gult, ofta med detaljer i avvikande färg
- Kalksandstensfasader, ofta med detaljer i avvikande färg (rött tegel)
- Kulörta fönster målade i engelskt rött, grönt eller gråblå
- Hög spritputsad sockel eller naturstenssockel som kragar ut en bit från fasaden
- Bostadshuset placerat mitt på tomten med öppna ytor runt om
- Branta taklutningar, sadeltak, valmade tak och mansardtak förekommer, ibland i kombination
- Öppna färdstuvistar och balkonger ovanpå förstuvist eller burspråk
- Artikulering genom hörnkedjor och listverk som skapar reliefverkan
- Tegeltak med röda tegelpannor, skorstenar placerade i nocken
- Ofta fullt inredda ovanvåningar

Klassificerade fastigheter som har kategoriserats under denna rubrik:

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 3:12§

Kattarp 9:4, Mossavägen 6
Kattarp 9:5, Mossavägen 8
Kattarp 10:20, Telegatan 10
Kattarp 13:13, Rallaregatan 16
Kattarp 13:14, Rallaregatan 46
Kattarp 13:35, Rallaregatan 4
Kattarp 13:42, Planavägen 20
Kattarp 13:44, Rallaregatan 42
Kattarp 13:46, Rallaregatan 14
Kattarp 13:48, Rallaregatan 10
Kattarp 13:56, Rallaregatan 12
Kattarp 13:57, Lundsgårdsvägen 11
Kattarp 16:1, Hasslarpsvägen 2 (nya folkskolan)
Möllarp 1:16, Rallaregatan 56
Möllarp 1:53, Rallaregatan 52

Byggnader av kompletterande värde enligt PBL 3:10§

Kattarp 8:4, Mossavägen 10
Kattarp 13:16, Planavägen 8
Kattarp 13:32, Planavägen 46
Kattarp 13:37, Planavägen 46
Kattarp 13:38, Rallaregatan 48
Kattarp 13:40, Planavägen 48
Kattarp 13:75, Planavägen 18
Möllarp 1:27, Västrabyvägen 27
Möllarp 1:52, Rallaregatan 50
Möllarp 1:62, Möllarpsvägen
Möllarp 1:67, Västrabyvägen 23
Möllarp 1:68, Västrabyvägen 25

Bredare än äldre gathus, frontespis och läge på tomten skiljer denna byggnad från äldre gathus (Kattarp 13:40).

Villa längs Rallaregatan. Mansardtak, frontespis med indragen balkong var typiskt för den mer representativa bebyggelsen i stationssamhället (Kattarp 13:48).

Villa Gyllebo är som en mindre herrgård – en grosshandlardröm. Nästan överdrivet pampig bebyggelse för att vara i en ort av Kattarps storlek (Möllarp 1:16).

Brant sadeltak, ljusputsade fasader, spröjsade fönster och husets placering mitt på tomten är kännetecknande för de större villorna i stationssamhället (Kattarp 13:44).

I början av 1900-talet blev kalksandsten ett populärt byggnadsmaterial, gärna i kombination med tegel i avvikande färg (Kattarp 13:42).

Egnahem uppfört kring 1920 i kyrkhyn. Locklistpanel målad i ljusgult, knutbrädor, vindskivor och foder grönmålade (Kattarp 9:4).

Kattarp 9-5, Mossavägen 8.

Kattarp 13:35, Rallaregatan 4.

Kattarp 13:56, Rallaregatan 52.

Kattarp 13:57, Lundsgårdsvägen 11.

Möllarp 1:53, Rallaregatan 52.

Kattarp 8:4, Mossavägen 18.

Kattarp 13:16, Planavägen 8.

Kattarp 13:32, Planavägen 46.

Kattarp 13:38, Rallaregatan 48.

Kattarp 13:75, Planavägen 18.

Möllarp 1:67, Västrabyvägen 23.

Möllarp 1:68, Västrabyvägen 25.

Folkhemmet: formeringen av en tätort, 1930-1950

Förutsättningar

1928 anammades begreppet *Folkhemmet* av statsminister Per Albin Hansson. Idéerna om folkhemmet byggde på en närmast utopisk uppfattning, att det genom rationell planering och social ingenjörskonst gick att skapa ett mönstersamhälle befolkat av lyckliga medborgare. Bostadsförsörjningen blev en viktig del i uppbyggnaden av folkhemmet. Rationalitet och effektivitet blev honnörsord.

Skarpskuren byggnadsvolym, platt tak och fönster över hörn: funkis (Signestorp 1:22).

Karaktäristika

Uträglade funkishus saknas i Kattarp. Två flerfamiljsvillor anammar i viss mån funkisen som stil, men är på traditionellt vis vända mot gatan. Funkisstilen kan ha varit en anpassning till utomplansbestämmelserna, som föreskrev att bostadshus inte fick överstiga två våningar eller 7,5 meter. Husen var i två våningar samt källare, då gick det inte att ha annat än plana eller nästan plana tak för att man inte skulle nå över 7,5 meter. Istället byggdes i Kattarp en rad egnahem utmed Planavägen. Dessa fick en för byggnadstypen konventionell gestaltning med mer eller mindre kvadratisk planform och branta sadeltak. Hus med helt kvadratisk planform började bli

Inom arkitekturen var den grundläggande idén att en byggnad skulle formas helt och hållet utifrån dess praktiska och tekniska funktion. Denna nya modernistiska stil, i Sverige benämnd funktionalism eller kort och gott funkis, slog igenom på Stockholmsutställningen 1930 och spred sig därefter över landet. På landsbygden hade funkisen ofta svårt att få fotfäste. Med undantag av två flerfamiljsvillor byggdes inga hus i funktionalistisk stil i Kattarp. Dessa båda hus var vagt modellerade efter moderna lamellhus, men var på traditionellt vis vända ut mot Planavägen. De var inte alls orienterade så att lägenheterna skulle få optimalt med ljus och luft, vilket annars var något av funkisförespråkarnas käpphäst.

Under 1930-talet togs ett första initiativ att bygga samman kyrkbyn med stationssamhället och en rad med tomter längs Planavägen styckades av för att bebyggas med egnahem. Här uppfördes även den kommunala brandstationen. 1937 antogs utomplansbestämmelser som reglerade den fortsatta utbyggnaden gällande exempelvis tomtstorlek, avstånd mellan byggnader och hushöjd. Denna byggnadsordning föreskrev däremot inget om var utbyggnaden skulle ske eller med vilka hustyper. I samband med andra världskriget upphörde byggandet nästan helt och kom inte igång igen förrän under 1950-talet.

vanliga under 1930-talet. Det gav god ekonomi då en centralt placerad murstock kunde värma samtliga rum.

Byggnaderna placerades en bit indragna från gatulinjen med trädgård huvudsakligen på baksidan. Det skulle vara luftigt och ljust. Funkisdetaljer som fönsterband eller fönster över hörn letar man nästan förgäves efter. Stilidealet i Kattarp under den här perioden är traditionellt, vilket innebär mittpostfönster, fasader av mörkt tegel eller ljus puts och branta sadeltak lagda med rött vingtegel.

Karaktärsdrag värda att värda

- Funkishus med förhållandevis plana tak
- Egnahem med branta sadeltak
- Skarpskurna byggnadsvolymer
- Balkonger ovanpå burspråk eller smäckert utformade balkonger
- Slätputsade, ljusa fasader eller mörkt Helsingborgs-tegel
- Fönster utan spröjs
- Dörr- och fönstersättning som följer planlösning
- Fler och större fönster i söder, färre och mindre i norr
- Tunna, enkla skärmtak över entréer
- Trädgårdar med tomtavskiljande häckar

Klassificerade fastigheter som har kategoriserats under denna rubrik:

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 3:12§

Loket 1, Planavägen 11

Signestorp 1:11, Planavägen 23

Byggnader av kompletterande värde enligt PBL 3:10§

Kattarp 13:50, Planavägen 12

Kattarp 13:51, Planavägen 10

Kattarp 13:54, Planavägen 14

Möllarp 1:60, Möllarpsvägen 20

Möllarp 1:64, Möllarpsvägen 24

Möllarp 1:65, Möllarpsvägen 22

Signestorp 1:14, Planavägen 17

Signestorp 1:16, Planavägen 7

Signestorp 1:17, Planavägen 5

Signestorp 1:20, Planavägen 1

Signestorp 1:22, Planavägen

Signestorp 1:23, Planavägen

Egnahem vid Planavägen. Fasader med mörkt Helsingborgstegel återfinns på några av 1930-talshusen vid Planavägen (Kattarp 13:51).

Huset lagt mitt på tomten och med låg, tomtavskiljande häck runt om ger luft och ljus (Signestorp 1:13).

Ljusputsade fasader, brant sadeltak och asymmetrisk dörr- och fönsterersättning är typiskt för 1930-talets egnahem. Lite modernt, men inte för mycket – som stort fönster, men spröjsat (Signestorp 1:11).

Samma hus, fast ändå inte. Små detaljer skiljer, men husen är troligen uppförda efter samma ritningar (Signestorp 1:20).

Även längs Möllarpsvägen skedde viss utbyggnad med
egnahem under 1930-talet (Möllarp 1:64).

Egnahem från 1940-talet, även detta vid Möllarpsvägen
(Möllarp 1:60).

Kattarp 13:50, Planavägen 12.

Kattarp 13:54, Planavägen 14.

Möllarp 1:65, Möllarpsvägen 22.

Signestorp 1:14, Planavägen 17.

Signestorp 1:16, Planavägen 7.

Signestorp 1:17, Planavägen 5.

Signestorp 1:23, Planavägen.

Rekordåren: småhus i storkommunen, 1950-1970

Förutsättningar

Den svenska ekonomin hade stark tillväxt under 1950-talet. Industrin gick på högvarv, bland annat på grund av att Sverige inte drabbats av kriget. 1950-talet blev den svenska välfärdens genombrott. Realinkomsterna ökade och de materiella levnadsvillkoren förbättrades år från år.

Bilen slog igenom och blev snart var man egendom. Detta kom att påverka nya stadsdelars utformning och pendling mellan arbetsplats och bostad började bli en realitet för allt fler. 1963 kom en ny trafikpolitik där målet var att alla landsdelar skulle ha tillfredsställande trafikförsörjning och att det skulle ske till lägsta möjliga kostnad. Därmed försvann förutsättningarna för mycket av den spårbundna trafiken; i Kattarp gick det sista persontåget den 1 januari 1972.

Stagnationen i byggandet under kriget ledde till omfattande bostadsplanering och funktionsstudier, och efter kriget kunde de nya kunskaperna användas till att bygga det nya välfärdssamhället. Samtidigt styrdes bostadsbyggandet genom en mängd lagar och förordningar. Nyinrättade kommunala bostadsföretag fick ansvara för att bygga bort bostadsbristen och det satsades framför allt på nyproduktion av flerbostadshus. Bostadsstorleken höjdes generellt och standarden ökade med moderna badrum och kök. Tekniska innovationer som el- och gasspisar, kyl- och frysskåp blev allt vanligare. I slutet av 1950-talet introducerades televisionen och telefonin automatiserades. Livet blev bekvämare.

Alla hade inte frys hemma: Kattarps andelsfrys från 1959. Byggnaden är tyvärr i dåligt skick (Kattarp 27:1).

I ett internationellt perspektiv byggdes det förhållandevis många flerbostadshus i Sverige under den här perioden, kulminerande med det så kallade miljonprogrammet 1965-75 då det byggdes en miljon bostäder. Som ett alternativ till det friliggande småhuset introducerades gruppbyggda rad- och kedjehus under 1950-talet. Med utvecklingen av betongindustrin kom fler och

effektivare elementbyggsatser även för småhusbebyggelse. Ungefär hälften av alla småhus producerade med statliga lån under perioden 1955-75 var monteringsfärdiga.

Under 1950- och 60-talen var det Kattarps kyrkby som växte med tidstypiska småhus. På 1950-talet bebyggdes tomter söder om kyrkan med enhetliga egnahem i gult tegel med sadeltak med rött vingtegel. Väster om skolan byggdes några individuellt utformade villor i gult eller rött tegel. Det är en homogen bebyggelse av friliggande småhus med höga krav på material och kvalitet. En del av husen var arkitektritade – av Charles Elmström och Sven Anekull – andra var monteringsfärdiga hus från Eksjöhus eller Ytong-hus.

Egnahemsbebyggelse från 1950-talet bjuder på formrikedom, hög materialkvalitet och gott hantverk (Signestorp 1:30).

I mitten av 1960-talet upprättades en första stadsplan på inrådan av byggnadsnämnden. Man ville fortsätta utbyggnaden i kyrkbyn mot väster för att så småningom bygga samman kyrkbyn med stationssamhället. Kommunen hade förvärvat fastigheten Signestorp 8:1 (väster om Signestorpsvägen), vilken man nu ville bebygga med egnahem. Området bebyggdes ungefär mellan 1965 och 1970 med några olika typhus från Borohus. Väster om bebyggelsen tänktes en ny väg dras söderut till Ödåkra så att man skulle få en kortare och snabbare väg till Helsingborg. Denna planerade väg satte gräns för expansionen västerut.

I stationssamhället gick den vidare utbyggnaden trögare tills man lyckats förvärva mark från Lundsgården. I början av 1960-talet tog kommunen initiativ till att en grupp radhus med lägenheter om två rum och kök byggdes mellan Rallaregatan och Lundsgården. Området planerades och ritades av HSB:s villaavdelning i Stockholm. Norr därom byggdes 1970 ytterligare tre radhuslängor med pensionärsbostäder.

Karaktäristika

1950-talets egnahemsbebyggelse har många likheter med 1940-talets återhållsamma husvolym. Lättbetongelement kläddes inledningsvis med gult tegel, men under 1960-talet presenterades det som ett eget fasadmateri-
al, ibland i kombination med andra, som eternit eller mexitegel. Olika material, som vitmålat tegel, räfflat tegel, panel, eternit och lättbetong användes för att framhäva fönsterbröstningar, entréer eller liknande. Byggnaderna uppförde något längre in på tomten än tidigare och ofta i regelbunda rader, som längs Ringgatan och Telegatan. Bostadshusen kombinerades inte längre med små ekonomibyggnader utan med garage.

Husen byggda på 1950-talet ligger vanligen på en markerad källarvåning, medan 1960-talshusen ligger mer direkt i marknivå utan sockel. Byggnadsvolymer är välproportionerade och något långsträckta. Under perioden dominerar sadeltak, som blev allt flackare under 1960-talet. Dörr- och fönsteröppningar artikulerades under 1950-talet gärna med utkragade skift i tegel, ibland även i avvikande färg. Fem- och sexkantiga fön-

ster förekommer ibland, ofta som badrumsfönster. I slutet av 1960-talet kompletterades det traditionella teglet med mexitegel, som kunde förekomma i något olika kulörer och strukturer.

I Kattarps östra del finns ett sammanhållet område kring den öppna platsen intill Mossavägen. Här har alla byggnader (med ett undantag) fasader i gult tegel och tak i rött taktegel. Husen är antingen 1-planshus eller 1½-planshus, båda kategorierna på relativt hög sockel, har traditionella sadeltak och kännetecknas av en sparsam artikulering i form av profilerade gesimser, profilerade fönsteromfattningar, ibland oregelbunden fasaduppbyggnad med antingen ett framskjutande eller ett indraget parti. Vissa hus har ett mindre fyrkantigt fönster ställt på diagonalen på entréfasaden. På Ringgatan närmast skolan finns ytterligare ett par villor av denna karaktär, med ännu mer arbetade detaljer som vertikala murade band i fasaden, plåtarbeten i koppar, klinkerklädd grund, väl utformade skorstenar etc.

Karaktärsdrag att underhålla och vårda

- Enkla byggnadsvolymer
- Sadeltak med låg lutning, skorstenar sitter på takfallet och inte i nocken
- Hög kvalitet på byggnads- och fasadmateri-
al och på utförandet
- Kombination av fasadmateri-
al gjorda för att framhäva varandra
- Sparsam artikulering, under 1950-talet i form av utkragade rullskift kring dörrar och fönster
- Formrikedom i ytterdörrar och fönsterformer

- Låga tomtavgränsningar med kalkstensplattor och stolpar
- Vintergröna trädgårdar

Gruppen villor i området kring Mossavägen och östra delen av Ringgatan hålls samman av det likartade formspråket och de genomgående byggnadsmaterialen, gult fasadtegel och rött taktegel, med genomgående hög material- och hantverkskvalitet i villorna. Detta område har därför betecknats som ett område av enhetlig karaktär.

Klassificerade fastigheter som har kategoriserats under denna rubrik:

Byggnader av kompletterande värde enligt PBL 3:10§

Kattarp 13:67, Rallaregatan 30-34 (radhus) och 36-38 (tandvårdsklinik mm)
Kattarp 28:1, Lundsgårdsvägen 13-61 och Rallaregatan 18-28
Möllarp 1:31, Fasanvägen 3
Signestorp 1:12, Planavägen 21
Signestorp 1:24, Ringgatan 12
Signestorp 1:25, Ringgatan 2
Signestorp 1:26, Signestorpsvägen 13
Signestorp 1:29, Ringgatan 6
Signestorp 1:30, Ringgatan 8
Signestorp 1:32, Ringgatan 17
Signestorp 1:35, Ringgatan 11
Signestorp 1:37, Signestorpsvägen 17
Signestorp 1:39, Telegatan 7
Signestorp 1:40, Telegatan 9

Signestorp 1:43, Ringgatan 4
Signestorp 8:2, Ringgatan 37
Signestorp 8:4, Ringgatan 33
Signestorp 8:5, Ringgatan 28
Signestorp 8:6, Ringgatan 30
Signestorp 8:7, Ringgatan 32
Signestorp 8:8, Ringgatan 34
Signestorp 8:9, Ringgatan 26
Signestorp 8:10, Ringgatan 24
Signestorp 8:11, Ringgatan 22
Signestorp 8:12, Ringgatan 20
Signestorp 8:13, Ringgatan 18
Signestorp 8:14, Ringgatan 31
Signestorp 8:15, Ringgatan 29
Signestorp 8:17, Ringgatan 25
Signestorp 8:18, Ringgatan 23
Signestorp 8:19, Ringgatan 21
Signestorp 8:20, Ringgatan 19
Signestorp 8:21, Telegatan 2
Signestorp 8:22, Telegatan 4
Signestorp 8:23, Telegatan 6
Signestorp 8:24, Telegatan 8

Kattarp 10:18, Ebbarpsvägen.

Snarlikt hus på Mossavägen, Kattarp 10:9.

*Ringgatan 8, med mycket väl utförda detaljarbeten.
Signestorp 1:30.*

*Egnahem i gult tegel och tak lagt med rött tegel.
Formriktighet i fönster (Kattarp 10:15).*

Formrik 1950-talsarkitektur med många tidstypiska detaljer: kantigt burspråk, smäckert räcke, skärmtak och olika typer av fönster (Signestorp 1:35).

Distriktsköterskemottagning och tandvårdsklinik i en stil som kombinerar modernt med traditionellt (Kattarp 13:67).

1960-talets utbyggnad skedde med monteringsfärdiga hus från Boro och LB Hus. Grått mexitegel, garage och vintergröna buskar hör till (Signestorp 8:11).

Radhus byggda av HSB i början av 1960-talet. Lägenheterna är på två rum och kök (Kattarp 28:1).

Villa och garage hade blivit oskiljaktiga kring 1970. Hus från Skogsägarnas Industri AB (Kattarp 13:68).

Signestorp 1:24, Ringgatan 12.

Signestorp 1:25, Ringgatan 2.

Signestorp 8:7, Ringgatan 32.

Signestorp 8:8, Ringgatan 34.

Signestorp 8:9, Ringgatan 26.

Signestorp 8:10, Ringgatan 24.

Signestorp 8:14, Ringgatan 31.

Signestorp 8:15, Ringgatan 29.

Signestorp 8:17, Ringgatan 25.

Signestorp 8:18, Ringgatan 23.

Signestorp 1:26, Signestorpsvägen 13.

Signestorp 1:29, Ringgatan 6.

Signestorp 1:32, Ringgatan 17.

Signestorp 1:37, Signestorpsvägen 17.

Signestorp 1:43, Ringgatan 4.

Signestorp 8:2, Ringgatan 7.

Signestorp 8:5, Ringgatan 28.

Signestorp 8:6, Ringgatan 30.

Pendlarorten: kataloghus, 1970-2005

Förutsättningar

Efter den storskaliga satsningen på bostadsbyggande 1965-75 var Sverige i princip färdigbyggt. Nu rådde snarast ett bostadsöverskott. Särskilt hårt drabbades små, ensidiga industriorter som på kort tid byggt för mycket och storstäder som allt för ensidigt satsat på flerbostadshus samtidigt som bostadsidealet försköts mot stugan på landet. Folk längtade ut från staden, tillbaka till rötterna.

Modernismen hade inte kunnat lösa alla problem. En del skulle nog säga att det skapats lika många problem som det lösts. Miljörörelsen växte sig stark. Det var en turbulent tid med oljekriser, en högljudd politisk vänster, arbetslöshet, invandring och ökad internationell konkurrens.

Vid 1970-talets början svarade småhusbyggandet för 25 procent av den totala mängden nybyggnader, kring 1980 hade det ökat till 75 procent. Ekonomiska kriser med stigande inflation gjorde det lönsamt att investera i husköp. Byggbranschens inriktning på monteringsfärdiga villor och ökad konkurrens om köparna liknade allt mer annan varuproduktion, där allt större vikt lades på marknadsföring och säljfrämjande åtgärder. Ökad bostadsytta blev ett säljargument samtidigt som de stora ytorna minskade intresset för genomtänkta planlösningar. Därtill erbjöds villaköparna allt fler tillvalsdetaljer i form av olika tegelsorter och kulörer. Oljekrisen, som för villaägarna innebar ökade uppvärmningskostnader, påverkade inte storleken på villorna, istället utvecklades nya isoleringsmetoder samtidigt som statliga lån gavs för tilläggsisolering.

Utvecklingen under 1980- 90-talen har fortsatt åt samma håll. 1990 uppfördes 98 procent av alla styckebyggda villor som monteringsfärdiga kataloghus i Sverige. Samtidigt har bostadsöverskottet blivit ett verkligt gissel i vissa orter och rivningar har ibland blivit oundvikligt. Vikande befolkningsunderlag och nedlagda industrier lämnar inget val.

I Kattarp skedde ett uppehåll i bostadsbyggandet kring 1970, vilket troligen hängde samman med övergången till Helsingborgs kommun och osäkerhet om vad som skulle hända. 1970 hade byggnadsnämnden i Kattarp antagit en byggnadsplan som berörde området norr om Planavägen. Planen fastställdes av länsstyrelsen först 1973 sedan den antagits även i Helsingborg det året. Planen föreskrev att bostäderna skulle utgöras av småhus: radhus med 55 lägenheter, 20 kedjehus, 30 villor i grupp och 20 villor på traditionella tomtplatser. Trafiken

till och från bostäderna skulle samlas till gemensamma garage- och uppställningsplatser så att man fick ett bilfritt område. Vidare föreslog planen en omläggning av Planavägen och Hasslarpsvägen-Östrabyvägen.

Byggandet kom igång först 1976-77 då 15 villor ”på traditionella tomtplatser” byggdes, samtliga monteringsfärdiga kataloghus från ett par olika tillverkare. Något mer från denna plan färdigställdes aldrig. De 15 villorna ligger vid en gata som svänger sig bort från Planavägen så att husen vänder sig från denna huvudgata. Detta förklaras av att Planavägen tänktes gå fram här och ansluta till Östrabyvägen norr om kyrkan. Hasslarpsvägen-Östrabyvägen planerades på samma vis dras utanför kyrkbyn, öster om kyrkan. En tidstypisk trafikplanering som aldrig genomfördes.

En ny plan från 1980 föreslog istället att området söder om Planavägen, mellan Lundhagen och Ringgatan, skulle bebyggas med radhus och friliggande villor. Detta område har under 1980-talet bebyggts enligt intentionerna. Radhusen ritades av HSB:s arkitektkontor i Malmö medan samtliga villor är kataloghus.

Radhusen i kvarteret Tågmästaren är ritade på HSB:s arkitektkontor i Malmö 1983. Husen har en enkel utformning i förhållande till många av de samtida kataloghusen.

Sedan 1990-talet har befolkningen i Kattarp i stort sett varit hänvisad till arbetspendling. Bilinnehavet i Kattarp är över genomsnittet i Helsingborgs kommun och såväl arbetstillfällen som servicemöjligheter är få, vilket väl får ses som typiska kriterier på att Kattarp blivit en pendlarort. Satsningarna på skola och äldreomsorg från den tid Kattarp var egen kommun gör dock att orten är förhållandevis väl försedd på dessa områden.

Karaktäristika

Influenserna i 1970-talets bostadsbyggande kom dels från medelhavsländerna (tätt och lågt) och USA (villaförorter), dels från svensk tradition (röda trähus). Det var ofrånkomligt att det skulle komma en reaktion på miljonprogrammets storskaliga byggande av strängt modernistiskt utformade flerbostadshus. 1970-talet innebar att man inom arkitektur och formgivning åter kunde blicka tillbaka till historien för inspiration. Med så disparata influenser blev villabyggandet under 1970-80-90-talen mycket heterogent. Radhusen i kvarteret Tågmästaren är välgörande robusta och enkla och är inte helt olika de 20 år äldre radhusen på andra sidan Planavägen, även de ritade av HSB.

Det stora urvalet av färger, fasadmaterial och tillvalsdetaljer i form av murade arkader, burspråk, valmade tak etcetera är typiska för perioden. Under 1980- 90-talen ersattes 1970-talets tegelrikedom av trä- och panelfasader. Kopplingarna till förebilderna inom träbyggnadsarkitekturen är vaga och består ofta av tillvalsdetaljer som förstukvistar, lösa spröjsar, profilerade snickerier, burspråk med mera. I dag uppförs villor i nymodernism parallellt med villor med drag av något slags traditionalism. Under perioden har tomterna tenderat att bli allt mindre där bostadshus och garage upptar en allt större yta.

Karaktärsdrag att underhålla och vårda

Ökad bostadsyta blev ett säljargument på 1970-talet, än mer frestande blev det om man byggde samman garaget med bostadshuset. Här ett Åseda-Hus från 1976 (Kattarp 27:15).

- Hus direkt på marken, utan sockel
- Byggnadsdetaljer som burspråk, profilerade snickerier, förstukvistar, fuskpröjs etcetera är tidstypiska och karaktäristiska
- Fönster med buktande glas, så kallade "övertrycksfönster", ger karaktär och tydlig tidsprägel
- Sadeltak eller valmade tak, ofta med betongpannor
- Kraftiga takutsprång
- Olika tegelsorter med olika struktur och färg
- Variation av tegelytor och panelytor i samma fasad
- Generösa garage och/eller biluppställningsplatser

Litteratur

Björk, Cecilia mfl, *Så byggdes husen 1880-2000: arkitektur, konstruktion och material i våra flerbostadshus under 120 år*, 2003.

Byggnaders särdrag: En stilhistorisk handbok 1880-1960, 1995.

Dunér, Katarina & Thomas Hall (red), *Svenska hus*, 1995.

Eriksson, Olof, *Kattarpsboken, en sockenkrönika*, 1958.

Hall, Thomas (red), *Rekordåren: en epok i svenskt bostadsbyggande*, 1999.

Hantverket i gamla hus, 1999.

Jonsson, Leif, *Från egnahem till villa: Enfamiljshuset i Sverige 1950-1980*, 1985.

Kulturminnesvårdsprogram för Helsingborgs kommun. Helsingborg 1991.

Ortsanalys för Kattarp. Stadsbyggnadskontoret i Helsingborg 2005.

Palm Lindén, Karin (red), *Arkitekturprogram: skisser från nordvästra Skåne*, 1999.

Skånsk järnväg, Skånes Hembygdsförbunds Årsbok 1989/90.

Stavenow-Hidemark, Elisabet, *Villabebyggelse i Sverige 1900-1925*, 1971.

Åman, Anders, *Om den offentliga vården*, 1976.

Förteckning över alla klassificerade fastigheter

Särskilt värdefull bebyggelse enligt PBL 3:125

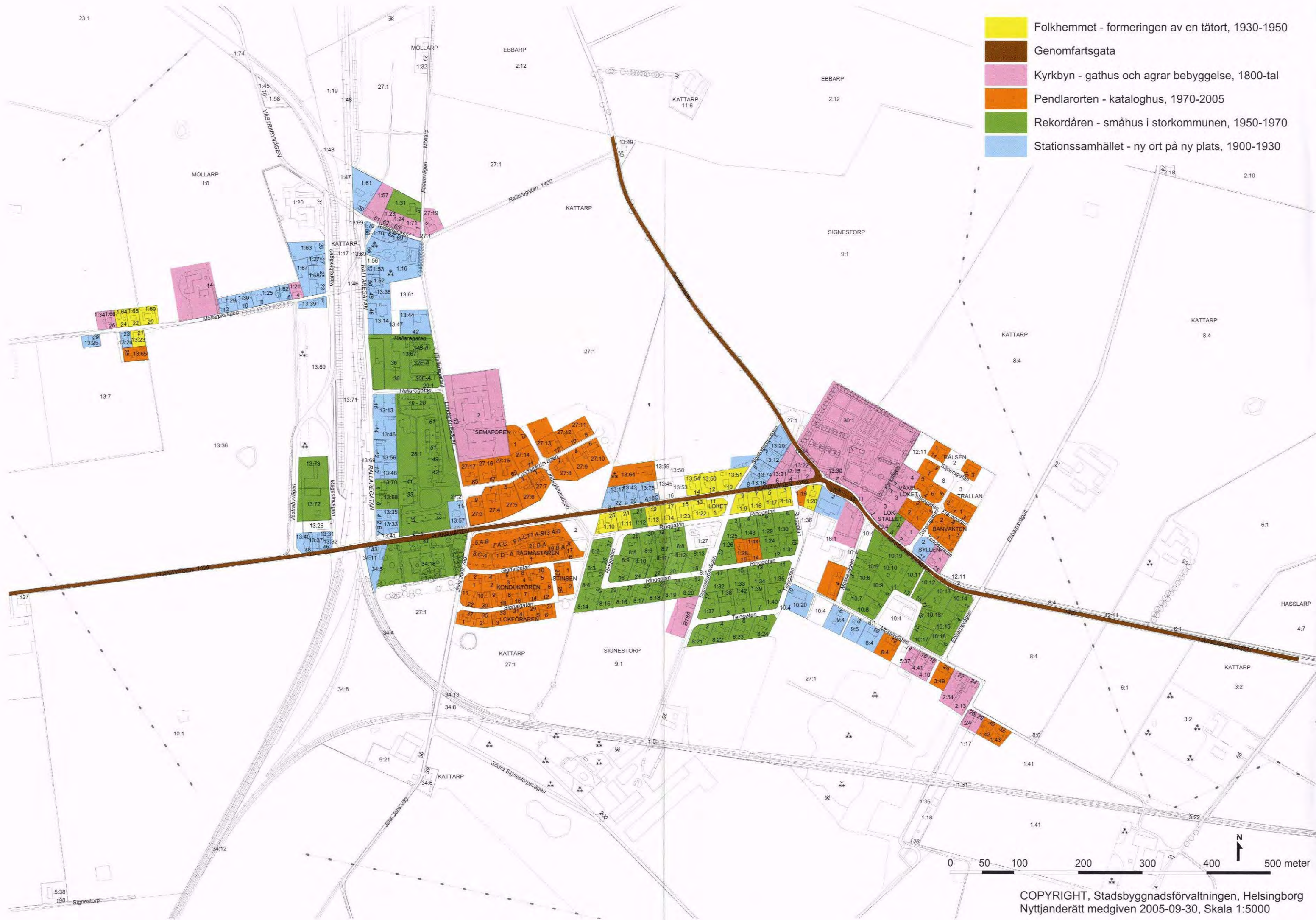
Kattarp 2:34, Mossavägen 22	21
Kattarp 9:4, Mossavägen 6	26
Kattarp 9:5, Mossavägen 8	26
Kattarp 10:20, Tellegatan 10	26
Kattarp 13:13, Rallaregatan 16	26
Kattarp 13:14, Rallaregatan 46	26
Kattarp 13:15, Planavägen 4	21
Kattarp 13:22, Planavägen 2	21
Kattarp 13:30, Hasslarpsvägen 1	21
Kattarp 13:35, Rallaregatan 4	26
Kattarp 13:42, Planavägen 20	26
Kattarp 13:44, Rallaregatan 42	26
Kattarp 13:46, Rallaregatan 14	26
Kattarp 13:48, Rallaregatan 10	26
Kattarp 13:56, Rallaregatan 12	26
Kattarp 13:57, Lundsgårdsvägen 11	26
Kattarp 16:1, Hasslarpsvägen-Mossavägen (samtliga skolbyggnader 1846-1908)	26
Kattarp 34:6, Jöns Jons väg 39, "Gröna huset"	21
Loket 1, Planavägen 11	31
Möllarp 1:16, Rallaregatan 56	26
Möllarp 1:53, Rallaregatan 52	26
Signestorp 1:11, Planavägen 23	31
Signestorp 5:21, Jöns Jonsgården (Byggnadsminne)	21
Signestorp 9:1, Signestorpsvägen 18 A-B	21

Byggnader av kompletterande värde enligt PBL 3:105

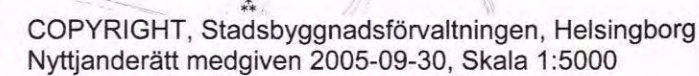
Kattarp 2:13, Mossavägen 24	21
Kattarp 8:4, Mossavägen 10	26
Kattarp 13:16, Planavägen 8	26
Kattarp 13:32, Planavägen 46	26
Kattarp 13:37, Planavägen 46	26
Kattarp 13:38, Rallaregatan 48	26
Kattarp 13:40, Planavägen 48	26
Kattarp 13:50, Planavägen 12	31
Kattarp 13:51, Planavägen 10	31
Kattarp 13:54, Planavägen 14	31
Kattarp 13:67, Rallaregatan 30-34 (radhus) och 36-38 (tandvårdsklinik mm)	35
Kattarp 13:75, Planavägen 18	26
Kattarp 27:19, Fasanvägen 2	21
Kattarp 28:1, Lundsgårdsvägen 13-61/ Rallaregatan 18-28	35
Lokstallet 1, Hasslarpsvägen 7	21
Möllarp 1:8, Möllarpsvägen 14	21
Möllarp 1:21, Möllarpsvägen 4	21
Möllarp 1:23, Rallaregatan 63	21
Möllarp 1:24, Rallaregatan 65	21
Möllarp 1:27, Västrabyvägen 27	26
Möllarp 1:31, Fasanvägen 3	35
Möllarp 1:52, Rallaregatan 50	26
Möllarp 1:57, Rallaregatan 61	21

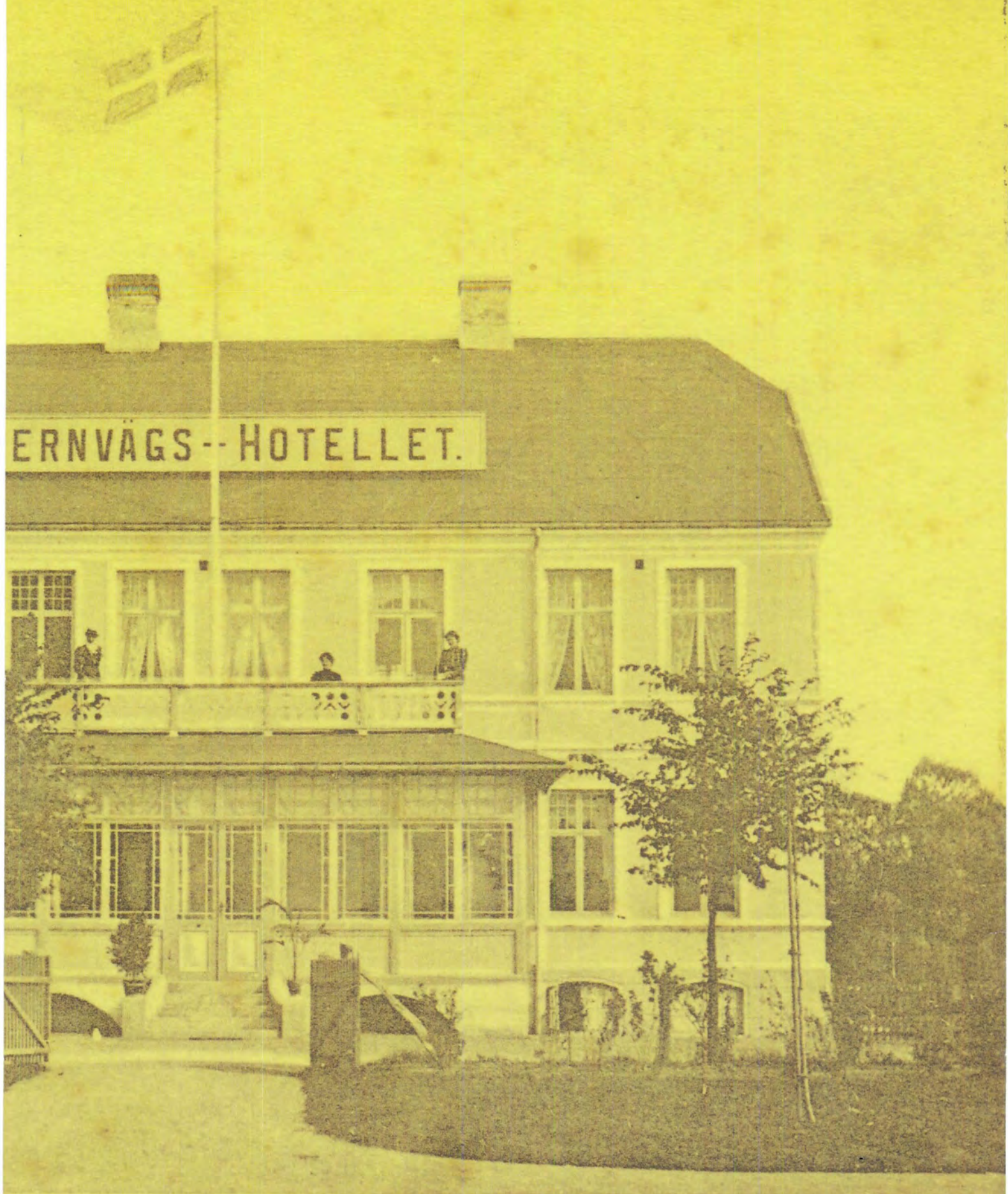
*Byggnader av kompletterande värde enligt
PBL 3:10§ (forts)*

	sida
Möllarp 1:60, Möllarpsvägen 20	31
Möllarp 1:62, Möllarpsvägen	26
Möllarp 1:64, Möllarpsvägen 24	31
Möllarp 1:65, Möllarpsvägen 22	31
Möllarp 1:66, Möllarpsvägen 26	21
Möllarp 1:67, Västrabyvägen 23	26
Möllarp 1:68, Västrabyvägen 25	26
Möllarp 1:71, Fasanvägen 1	21
Signestorp 1:12, Planavägen 21	35
Signestorp 1:14, Planavägen 17	31
Signestorp 1:16, Planavägen 7	31
Signestorp 1:17, Planavägen 5	31
Signestorp 1:20, Planavägen 1	31
Signestorp 1:22, Planavägen	31
Signestorp 1:23, Planavägen	31
Signestorp 1:24, Ringgatan 12	35
Signestorp 1:25, Ringgatan 2	35
Signestorp 1:26, Signestorpsvägen 13	35
Signestorp 1:29, Ringgatan 6	35
Signestorp 1:30, Ringgatan 8	35
Signestorp 1:32, Ringgatan 17	35
Signestorp 1:35, Ringgatan 11	35
Signestorp 1:37, Signestorpsvägen 17	35
Signestorp 1:39, Telegatan 7	35
Signestorp 1:40, Telegatan 9	35
Signestorp 1:43, Ringgatan 4	35
Signestorp 8:2, Ringgatan 37	35
Signestorp 8:4, Ringgatan 33	35
Signestorp 8:5, Ringgatan 28	35
Signestorp 8:6, Ringgatan 30	35
Signestorp 8:7, Ringgatan 32	35
Signestorp 8:8, Ringgatan 34	35
Signestorp 8:9, Ringgatan 26	35
Signestorp 8:10, Ringgatan 24	35
Signestorp 8:11, Ringgatan 22	35
Signestorp 8:12, Ringgatan 20	35
Signestorp 8:13, Ringgatan 18	35
Signestorp 8:14, Ringgatan 31	35
Signestorp 8:15, Ringgatan 29	35
Signestorp 8:17, Ringgatan 25	35
Signestorp 8:18, Ringgatan 23	35
Signestorp 8:19, Ringgatan 21	35
Signestorp 8:20, Ringgatan 19	35
Signestorp 8:21, Telegatan 2	35
Signestorp 8:22, Telegatan 4	35
Signestorp 8:23, Telegatan 6	35
Signestorp 8:24, Telegatan 8	35

- Folkhemmet - formeringen av en tätort, 1930-1950
- Genomfartsgata
- Kyrkbyn - gathus och agrar bebyggelse, 1800-tal
- Pendlarorten - kataloghus, 1970-2005
- Rekordåren - småhus i storkommunen, 1950-1970
- Stationssamhället - ny ort på ny plats, 1900-1930

HELSINGBORG